

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 8 (6957-6958)
1999 йил 23 февраль, сешанба

Сотувда эркин
нархда

Дунёдаги сўзларнинг ичида энг гўзали—тинчлик, дунёдаги манзаралар ичида энг дилбари—осойишталик, туйғуларнинг орасида энг муқаддаси эса Озодлик туйғусидир.

Азал—азалдан бизнинг қадокқўл, меҳнаткаш ҳалқимиз тинчликнинг, осойишталикнинг ҳамда Озодликнинг тарафдори бўлиб келганлар.

Зеро, тинчлик ва осойишталик барқарор бўлмаган элда ҳеч қачон ривожланиш бўлмайди. Доно халқимизда: «Бир кун уруш бўлган ердан қирқ кун хайр—барақа кўтарилади», — деган доно нақл бор. Юртимизда қадим-қадимдан ҳар қандай можарони ҳам, ҳар қандай чигал муаммоли масалаларни ҳам

Муносабат

ниши, кашфиёту ихтиролари билан жаҳон илму—фанини лол қилиб, нуфузли минбарлар кучогини ТЎЛДИРАЖАК!

Эртага шак—шубҳа йўқки, ўзбекнинг қадим тилини, азим тилини, муқаддас ўзбекий тилини бутун рўйи-замин бор зехнини, ихлосини қўйиб ўрганажак! Инчунин, биз айна шу кунларда ана шундай шарафли—шонли, улуғ йўлдан кетаётимиз. Албатта ҳар қандай йўлнинг ўзига хос ўнқир—чўнқирлари, қир—қиялари, тошу—харсанглари бўлади. Фақат қудратли карвонгина улуғ мақсадлар йўлидаги

ТИНЧЛИК ЙЎЛИ

иложи борица тинч йўл билан, ҳал қилиб келишган. Чунки бизнинг ота-боболаримиз фаровонлик жонқуярлари эдилар.

Мана, мустақил ва озод Ўзбекистонимизнинг ўз эркини, хурлигини қўлга киритганига ҳам бу йил саккиз йил тўлади. Саккиз йил бобо тарих учун бир киприк қоқулик лаҳза ҳисоблансада, лекин бизнинг энди тетапоя қила бошлаган ватанимиз учун ниҳоятда сермазмун ҳамда самарали кечди.

БИЗ СЕН БИЛАН, ТОШКЕНТ!

Салом азиз газетам! Бизнинг хатимиз сенга етиб боргунча маълум вақт ўтади. Лекин бу муддат давомида азиз Тошкентимиз, азият чеккан юртдошларимиз бир мунча қаддини тиклаб олади. Ёвуз ниятли одамларнинг ёмонлигини ўзига топширдик. Яхшилик, эзгулик ҳамиша галаба қозонган. Биз сен билан, Тошкент! Биз Ўзбекистоннинг барча болалари номидан яхши ўқишга, юртимизнинг фидойи фарзанди бўлишга юртбошимиз Ислон Каримовга сўз берамиз. Нопок кимсалар, фаровонлигимизни кўромасалар ўзларидан кўрсинлар: Билимимиз, куч қудратимиз, келажагимизнинг гуллаб яшнаши учун хизмат қилаверади.

Биз тинчликни сақлашга қодирмиз.

Биз тинчликда яшаймиз.

Қашқадарё вилояти, Шахрисабз тумани Амир Темур номидаги 88-гимназия мактаби ўқувчиси Гўзал ХУШВАҚТОВА, Жами 43 имзо.

Лаҳзалар бор уларнинг шиддати асрларга менгзайди, лаҳзалар бор уларнинг ларзалари, тўфонлари, минг—миллион йилларнинг кечмишларини ўз сувратига акс эттиради. Лаҳзалар бор уларнинг хотирлари миллиард йиллаб асслар ва авлодларнинг юрагидан ўчмайди...

Мустақиллигимиз эълон қилинган муборак 1991 йил 31 август кунини бизнинг жафокаш халқимиз узоқ йиллар давомида орзиқиб кутаётган ҳур ва масрур лаҳзанинг суврат орзу сиёҳи қалб қони билан чизиб келаётган эди.

Яратганга шукрки, бугун биз ўз овозимиз билан, ўз қудратимиз ва шонимиз билан жаҳон айвонига мағрур бўйламоқдамиз. Зотан бунга бизнинг юз чандон, керак бўлса ундан-да ортиқроқ ҳақ—ҳуқуқимиз ҳам бор. Чунки дунёнинг маънавият, маърифат, маданият бешигини тебратиб, ўз ўткир нигоҳлари билан оламларни уйғота олган буюкликдан-да буюкроқ даҳолар: Абу Али Ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Абу Наср Фаробий, Мирзо Улуғбек, Аҳмад ал-Фарғонийлар айнан бизнинг боболаримиз эдилар.

Зеро, биз Шарқнинг, Куёш маскани, илму-урфон, маърифату зиё юрти бўлмиш муаззам Шарқнинг фарзандларимиз. Томирларимизда дунёни уйғотган мўътабар боболаримизнинг табаррук қонлари оқаётир.

Эртага шак-шубҳа йўқки, ўзбекнинг ёвқур фарзандлари фазога учажак, ўзининг бобомеърос бетакрор илми билан, салоҳияти, закийлиги, ақлу—до-

бу арзимас, майда-чуйда говларни бирдамлик билан, бардамлик билан енгиб олға интилаверади... Илло, ОҚҚАН ДАРЁ ҲАМИША ОҚАВЕРАДИ!

16 февраль, сешанба кун пойтахтимизда юз берган қонли портлаш ҳаммани ларзага солди. Ҳеч замонда минг йиллардан буён ҳайқириб оқаётган улкан дарёни, арзимас бир харсанг тош ташлаб тўсиб бўла оладими ахир?!

Ҳолбуки бу дарё зафарлар, шонлар, шавкату—шарафлар дарёси бўлса!

Тажовузорларнинг, ёвузларнинг, ҳасад-гўй—адоватчиларнинг ҳар бир ҳаракатлари бекор. Ҳар бир хийла найранглари, физқу—фужурлари бекор. Уюштирилган ёвуз ва разилонга қабиҳ кирдикорлари бекор. Чунки биз оққан ва оқиб келаётган ва илло абадиёт сари оқажак дарёмиз. Йўлимиздаги ҳар қандай хору—хасларни, тўзону—тўфонларни чилпарчин қилиб оқизиб кетажамиз.

Зеро юртбошимиз айтганларидек: «Бизнинг йўлимиз башариятнинг, бутун инсониятнинг орзу умидлари мужассамлашган, Озодлик, Хурлик, Тинчлик ва Осойишталик, истиқлол ва истиқбол йўлидир. Бу йўлни ҳур фаришталарнинг ҳур нигоҳлари, озод руҳларнинг озода нафаслари, мунаввар орзу муаззам ҳайратларнинг ёруғ шукурлари абадий ёритиб нурлантириб туражак... Бир кун бу йўл бизни куёш сари, ўша нурафшон, ўша мўътабар, ўша зиёбахш орзулар уфқи сари етаклайди. Биз ёшлар эса бу йўлнинг бахтиёр ва буюк эгаларидирмиз.

Санобар МЕҲМОНОВА.

БИЗНИ УНУТИШМАБДИ

Салом «Тонг юлдузи»! Ёдингда бўлса, янги йил байрами ўтган сенга «Бизни унутишдимкин-а?» деб хат ёзгандим. Хатимни ўқиган ўқитувчиларим: «Сизни биз унутмадик-ку! Байрам совғалари уюштирдик, театрларга олиб бордик», деб хафа бўлишди. Тўғри, мураббийларимиз ҳамиша бизнинг кўнглимизни олишга ҳаракат қилиб туришди. Аммо саховатпеша амакилар бизни унутишди. Чунки биз Янги йил ва Наврўз кунлари ширинликлар беҳад кўп, ўйин кулгули томошалар беҳисоб дамларга кўникиб қолгандик-да!

Биз — Президент фарзандларимиз! Юртимиз отаси «болаларимизни ҳеч кимга бермайман» деб чин юракдан айтадилар. Яқинда мактабимизга Президент совғалари топширилди. Мактаб интернат учун рангли телевизор, унинг ҳисобига ўтказиладиган пул чеклари ҳам ўз йўлига-ю бизга юборилган қимматбаҳо кийим-кечаклар, спорт анжонлари, қизалоқлар учун кўғирчоқлар... ширинликлар билан қўшиб тарқатилганда яна ҳам ширин фарзанд эканлигимизга чин дилдан ишондик. Бу совғалар юртбошимизнинг яқинда нашрдан чиққан китоблари қалам ҳақи ва ўтган йили «Амир Темур» ордени билан бирга берилган пул мукофоти эвазига келганлигини билиб ота-оналаримизнинг ҳам қалби хаяжонга тўлди. Президент совғаси халқимизга ҳос саховат, меҳр мурувват ва савоб ишлар қилишга интилиш ифодасидир, — дейишмоқда улар.

Ихтиёр МАҚСУДОВ

Тошкентдаги 100 — махсус мактаб интернат ўқувчиси.

Оталар ёзади

БУ ХАЛҚ

Дунёда бир хил халқ бор, содда, беминнат, Инсоний туйғуга берар ҳамон зеб. Мен учун ота-ю она бу миллат, Йиқилсам турғзар «жоним болам» деб.

Бу ўша ўзбекдир, пайкал оралаб, умрини ўтказар ёзу қиш кун. Ўзи оч қолсада, ночорга қараб, Тутади қўлдаги нону ризқини.

Тафт олар ўзбекнинг бағридан куёш, Бурканиб илоҳий, тилларанг зарга. Бу халқнинг қадрига етгин ватандош, Шарафини кўтар, мангу кўкларга.

Элим деб, ён, яша, то бор имконинг, Умринг ўтиб борар, гўё оқар сув. Бир кун танангни тарк этса жонинг, Бош узра тобутинг кўтарар халқ бу!

Жаҳонгир ФОЗИЛ.

Оналар ёзади

АЛТИ БЎЛ, ЎҒЛИМ!

Ота-она, эл-юртига содиқ ўғлон, Жасурликда қалмоқ элин қилган ҳайрон. Минг йилдирки, ботирлиги элда дoston, Алпомишдек ор-номусли алп бўл, ўғлим!

Яхши ният кишиларга ҳамроҳ ният, Чин дўст бўлиб, Ойбарчинга совчи бўлган, Кам эмасдир Алпомишдан, кучга тўлган, Қоражондек чин дўст бўл-у, мард бўл ўғлим!

Рустам, Равшан, Алпомишлар ўсган юртинг, Истиқболи, порлоқлиги сенинг бахтинг, Аждодларга муносиб бўл, бўлсин аҳлинг, Қайқубоддек жўмард, сахий қалб бўл, ўғлим!

Моҳира ШАКАРОВА,

Бухоро шаҳридаги 23-ўрта мактаб ўқитувчиси.

МАКТАБИМНИ ТАБРИКЛАБ ҚЎЙГИН!

Салом, «Тонг юлдузи» газетаси! Биз сенинг ҳар бир сонингни қолдирмай ўқиймиз. 1999 йилнинг ёз фаслида мактабимизнинг 70 йиллиги нишонланади. Бу мактабда менинг бобом, дадам ва ойимлар ўқишган. Ҳозир мактабимизда мингга яқин ўқувчилар билим олишмоқда.

Бу мактабни битириб кетган собиқ ўқувчилардан кўпчилиги шоир, олим, яна шифокор... Хуллас уларнинг ҳаммаси Ватанимизнинг турли жабҳаларида меҳнат қилишмоқда.

Мен мактабимизни шу кутлуг 70 йиллиги билан табрикламоқчиман.

Бу даргоҳда меҳнат қилаётган, ёш авлодни янги билим чўққилари сари илдам бошлаётган азиз устозларимга эса машаққатли ишларида куч-қудрат, сихат-саломатлик тилайман.

70 ёшинг кутлуг бўлсин, азиз мактабим!

Феруза АШУРОВА,

Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 6-ўрта мактабнинг 7-«Б» синф ўқувчиси.

КЕЛИНГ, ИНГЛИЗЧА ГАПЛАШАЙЛИК...

Телевизорда инглизча кинофильмлар кўрсатишса, таржимонга эмас ҳақиқий актёрлар тилига кулоқ тутаман. Янгиликлар инглизча айтилса, кўрса-таётган нарсаларга қараб, инглизчада шундай айтилар экан-да, деб ўтираман. Шундай дамларда бобомлар «сени бошқа мактабга ўтказа қолай, инглизча ўрганасан», дейдилар. Аммо кўзим қиймайди. Чунки устозим Маҳмудда опамларга жуда ўрганиб қолганман-да.

Ота-оналар йиғилишиб бизнинг синф ўқувчиларига ҳам инглиз тили дарси қўйиб беринг, деб бир неча марта айтишди. Аммо ҳамон инглиз тили ўқитувчисидан дарак йўқ. Мактабга чиққанимизга уч йил бўлди. Уч йилда кўп нарсани билиб олардик. Ҳа, биз билишни истаймиз. Инглизча билишни. Бизга ёрдам бер, «Тонг юлдузи»!

Дилафрўз ҚУРБОНОВА,

Шайхонтохур туманидаги Гафур Фулом номи 169-мактабнинг 3-«А» синф ўқувчиси.

Келажакда Ўзбекистон юксак даражада таракқий этган иқтисоди билангина эмас, балки билимдон, маънавий жиҳатдан етук фарзандлари билан ҳам жаҳонни қойил қилиши лозим.
И.А. КАРИМОВ.

Азиз болажонлар! Соғлом авлодни тарбиялаш, уларни вояга етказиш катталарнинг олий орзусидир. Бу борада эса китобнинг ўрни бебаҳо.

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитасида «Китоб — маънавий, маърифий, иқтисодий ислохотлар хизматида» мавзусида китоблар кўргазмаси бўлиб ўтди.

— Бизда йил мобайнида 32 миллионга яқин китоб чиқариляпти, — дейди Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитаси раиси Рустам ака Шоғуломов. — Китобларни саккиз рангда ва албатта сифатли қилиб чиқаришга ҳаракат қилинаяпти.

Бугунги кунда китобларнинг ҳаммаси сифатли деб айтолмайман. Айниқса, болажонларимизнинг китобга талаби катта. Биз фарзандларимиздан ҳеч нарсани аямаслигимиз керак. Бу борада суратли китобларга айниқса

аҳамият берайлик. Мазмун пухта, ташқи кўриниши кўзни қувонтирадиган китобни кўлга олган ўқувчи албатта, унга меҳр кўяди...

Биз шу кунни англадикки, Қашқадарё вилоятида китоб-

ерда барча нашриётларнинг китоблари кўргазмаси ташкил қилинади. Ҳар ойда мактаб ўқувчилари «Зиё»га саёҳатга келадилар. Йўлда қийналмас-

нг маънавиятига қайғураётганлигидандир.

Йил бошида «Алпомиш», «Жалолиддин Мангуберди», «Муқбил Тошотар», «Ур тўқмоқ», «Зумрад ва Қиммат» каби расмилар, рангли китоблар лотин ёзувида чоп этилди.

Китоб-ку чоп этилмоқда. Халқ талабига мос равишда — кўркем, файзли китоблар... Аммо уларнинг савдоси ўз ўқувчиларига етиб бориши... барибир кўнгилдагидек эмас. Қачонгача билимдон ижодкорлар, ишбилармон ноширларнинг машаққатли меҳнатлари билан дунё юзини кўрган китоблар — офтоблар ўз ўқувчиларини кутиб пештахталарни банд қилиб ётади? Азиз китоблар — сизларга эртамиз эгалари, зукко, тиришқоқ ёшларга керак-ку. Нега изламайсиз? Нега ўз ҳақиқий дўстларингизга ҳамроҳликка шошилмайсиз?

Биз сиздан сўраймиз: Азиз болалар! Бир йилда нечта бадиий илмий, фан ёки олам сирларига саёҳат қилдирувчи китоблар ўқидингиз? Бир ойда-чи? Эҳтимол шу бугун ўқийдиган китобингиз ҳақидаги илк таассуротларингизни ёзиб юборарсиз. Хатларингизга муштокмиз.

Феруза ОДИЛОВА.

КИТОБИМ — ОФТОБИМ

хонлик авжида экан. Бунга вилоят китоб савдоси директори Шавкат ака Бегмуродов шундай жавоб бердилар:

— Ҳар ернинг китобхон ўқувчилари етарли. Фақат уларга янги китобларни ўз вақтида

ликлари учун уларга ўзимиз автобус уюштирганмиз.

— 1998 йилдан нашриётимиз лотин ёзувигига ўтган, — дейди «Чўлпон» нашриёти директори вазифасини бажарувчи Анвар ака Мадрахимов. — Ҳаж-

етказиш, шу билан бирга қайси китоб қандай мавзудалигини кўрсата билиш керак. Вилоятимизда «СУПЕР КИТОБ ДҶОНИ»ни ташкилладик. Уни «ЗИЁ» маскани деб ҳам атайдилар. Бу

ми катталаштирилган суратли китоблар чоп қилияпти. Китоб ўқувчининг кўлига ҳаражатларининг ярим баҳосида етиб боради. Бу ҳам бўлса давлатимизнинг болажонлиги, уларни-

Биз, Фарғона вилояти Бувайда туманидаги 5-ўрта мактабга кириб борган пайтимизда ўқувчилар ҳали дарсдан чиқишмаган экан. Кўнгирак чалингунга қадар мактабни кўздан кечирдик, мактаб мудираси Раъно опа Содиқова билан суҳбатлашишга ҳам улгурдик.

— Мен кўпроқ ўқувчилар тарбиясига салбий таъсир этаётган омиллар ҳақида ўйлайман. Ҳатто биз бу масалани жиддий тадқиқ этишни режалаштирганмиз. Шифокор ҳузурига келган беморни дастлаб ўрганади: ташҳис қўяди ва кейин даволаш чорасини кўради. Ташҳисси даволашга киришиш бир нави таваккалчилик. Инсон ҳаёти билан эса ҳазиллашиш мумкин эмас. Энди ушбу ҳолатни миллат миқёсига кўтарсак-чи? Биз ўқувчиларни фақат билимли қилиб етиштиришгана мақсад қилиб олмаганмиз. Биз — жамиятга юртини севадиган миллат ардоғидаги қадриятларни авайлайдиган, Ватан равнақида хизмат қиладиган маънавияти бут, ақли комил инсонни тақдим қилишни олий мақсадимиз деб белгиланганмиз.

— Ягона йўл оила ва мактаб ўртасида қурилажак «олтин кўприк»дан ўтади.

— Ота-оналар мажлиси, паст ўзлаштирувчилар, юқори ўзлаштирувчилар, дарсга келмайдиган ўқувчилар ва шу каби анъанавий усуллар асосидаги «кўприк»данми?

— Асло! Бу усулнинг натижаси билан узоққа бориб бўлмайди. Ҳеч кимни мажбурламоқчи эмасмиз. Биз фақат ўз фарзандининг келажаги учун юракдан қайғурадиган ота-оналар билангина ишлашни маъқул кўраемиз!

— Фарзанднинг келажигидан қайғурадиган

ота-оналар...

— Сизни тушундим. Ҳар ким ўз фарзандини севади, «кўнгирак» ҳам боласини оппоғим» дейди ахир. Шундай эмасми? Фарзандининг келажигидан қайғурмайдиган одам ҳам бўладими, демокчисиз-да? Мен бу масалада гапирганимда кўпчиликдан шу саволни эшитаман. Тўғри, фарзанди учун ота-она жонини жабборга бериб меҳнат қилади, шу мурғак жонлар учун елиб-югуради, уларнинг келажигидан умид қилиб яшайди. Бироқ тамали бўш, «салга ағанайдиган» умиддир булар. Балки хомҳаёл денг, балки сароб... Барибир ишониги арзимади булар. Фарзандининг мактаб ҳаётини мунтазам қўзатмайдиган ота-онанинг уйда ҳам болалари билан муайян режа асосида машғул бўлишини тасаввур этиб бўлмайди.

— Кечирасиз, мактабда ҳам, уйда ҳам қандайдир чега-

МАКТАБ — МИЛЛАТ БЕШИГИ

ра-лашлар, муайян режа асосида шугулланишлар болаларнинг сиқилишларига сабаб бўлмасмикин? Айниқса, ота ва бола ўртасидаги самимийликка путур етказмасмикин?

— Аксинча, «боши бўш» самимият маълум мазмун — моҳият касб этади. Телевизорда берилётган фильмларнинг кўпчилиги бола руҳиятига жиноятчилик, ўғирлик, талончилик уруғларини жойлаштиришга хизмат қиладиганини бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб турибди. Болаларнинг фильмдаги «ур-йикит»га тақлит қиладигани биз муаллимларни кўп ўйлантиради. Бугина эмас, руҳий касалликлар билан юзма-

юз турган болалик ҳақида қайғуриш бугун халқаро миқёсдаги масалага айланди.

Мен «муайян режа» деганда кўр-кўронасига чегаралашларни эмас, балки болани яхши ва ёмонни фарқлашга, оқ-қорани ажратишга, фойда ва зарарни фаҳмлашга ўргатиш заруриятини назарда тутаман. Шарқдаги оила тизимини бир мушоҳада қилинг-а... Фарзанд отани «қиблагохим», онани «волидам» деб улуғласа, уларнинг ҳузурида эркаланиб, тентираб эмас, «озор етмасмикин» қабилдаги андишаю мулоҳаза билан муомала қилишса, ота-она ҳам фарзандлар олдида маданиятсизлиқни белгилловчи ҳар қандай ҳатти-ҳаракатларидан, ғийбату миш-мишлардан, бе-маъни эзмакликлардан ўзларини тийсалар...

Бу гўзалликларни ҳар гал мушоҳада қилганимда соғинаман, ахир улар бизники, бизнинг миллатга хос оила одоби-ку! Нега бугун ўша гўзалликлар унутилаётир? Замон талабига жавоб бермайдими? Йўқ, бу миллатни бир ховуч кумурсқага айлантиришни шўроча мукаммал услуби, унинг натижаси эмасмикин?

Юртбошимиз Ўзбекистон телерадиокомпанияси раиси Абдусатид Кўчимов саволларига жавоб берар экан, тарихдан бир мисол келтирдилар: Бобур Мирзонинг отаси Умар шайх Мирзо Темурий ҳукмдорлардан бири эди. Бобур ўз хотираларида отасининг нақадар адолатли ва ҳалол одам бўлганини кўрсатувчи шундай маълумотни келтириб ўтади. Қай бир йили Хитойдан Фарғонага келадиган минг кишилик карвон ўш тоғларида қор

кўчкини остида қолиб, ҳалок бўлади. Умар шайх Мирзо дарҳол одамларини юбориб карвонининг юқларини назорат остига олдиради. Эгалари ҳалок бўлган шу молларни икки йилдан зиёд эҳтиётлаб сақлайди. Хуросон ва Самарқандга маҳсус

одам юбориб карвон эгаларининг меросхўрларини дараклатиб топтиради ва уларни ўз мамлакатига чақириб молларни тўлашга қўлларига топширади. Ахир булар миллатимизга хос олийжаноб фазилатлар-ку! Бу қадриятлар эъзозланиши ва ҳаётга қайтиши зарур.

— Бу хамирдан қил суғуришдек осон иш эмаслиги аён. Бунда мезон нимага асосланиши керак, деб ўйлайсиз?

— Лўнда қилиб айтганда охират туйғуси ҳар ишда, ҳар амалда мезон бўлади. Охиратни унутган одам ўғирликдан кўркмайди. Ҳар қандай номуссизликдан қайтмайди. Ундай одам ҳалқ таъбири билан айтганда «кўзингнинг ёғини ялаб, кўзингни ўяди». Ҳар бир амалининг оқибатида жазо ёки савобнинг муқаррарлигини доим мушоҳада қиладиган инсонгина Ватаннинг суянчиги, таянчи бўлади.

— Суҳбатимиз мазмунини биров ўзгартирсак, қарши эмасмизми? Яъни, мактаб-

ҚИММАТБАҲО СОВҒА

Газетада босилиб чиққан «Китоб совға эмасми?» мақоласини ўқидик. «Ёш қаламкашлар» тўғрагида муҳокама қилдик.

Дилдора, сен ҳеч қачон ҳафа бўлма, чунки китоб ҳақиқий совға. Маликанинг бошқа дугоналари совға қилган биллур идишлар, соату, кўйлақлар бир кун келиб сиёнади, йиртилади. Аммо Дилдора совға қилган китоб бир умр сақланиб қолади. Қолаверса Маликалардек қизлар кўпроқ китоб ўқишади.

Президентимиз «Акс садо» кўрсатувида қатнашган ҳозиржавоб ўқувчиларга «Катта умид ва ишонч билан» деб ёзилган дастхатлари битилган «Ўзбекистон — буюк келажак сари» китобларини совға қилдилар. Чунки китоб — инсоннинг маънавиятини юксалтиради. «Китоб — бу кишиларни жаҳолатдан қутқарувчи манбадир».

Китобдек азиз совғани асрайлик, авайлайлик. Дўстларимизга китоб совға қилайлик.

Нигора НАВРҶЗОВА,
Самарқанд вилояти,
Кўшрабт туманидаги
Ҳамид Олимжон номидаги
55-мактаб ўқувчиси.

да қилинаётган ишлар ҳақида ўқувчиларнинг истаклари ва уларга яратилган имкониятлар ҳақида, шу билан бирга обуна масаласида...

— Мактабда тез-тез турли адабий кеча ва тадбирлар ўтказишни йўлга қўйганмиз. Ўқувчилар қалбида табиатга меҳр ҳиссини қучайтириш мақсадида «Гуллар ва қушлар» байрамини муваффақият билан ўтказдик. Бу байрамда 9-«Г» синф ўқувчилари олиб келган ранго-ранг гуллар, турфа хил қушлар барчанинг эътиборини тортди. Фолибларни муносиб тақдирладик. Энди бу тадбирни анъанага айлантирмоқчимиз. Тажрибали ўқитувчиларимиз биринчи тоифали биология ўқитувчиси Юлдузхон Шерматова бошчилигида мазкур тадбирни мактабларо микёсида ўтказиш устида иш олиб боришмоқда.

Бу каби тадбирлар бошқа фанлар доирасида ҳам ўтказилмоқда.

Обуна масаласига келсак, «Тонг юлдузи»ни нафақат ўқувчилар, балки ўқитувчилар ҳам севиб ўқишади. Улар билан суҳбатлашсангиз, бунга амин бўласиз. Газетага 4—5-синф ўқувчилари ҳам обуна бўлишган. Шуларни назарда тутиб лотин ёзувида асосланган янги ўзбек алифбосида кўпроқ мақола берилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Суҳбатни Маъруф Йўлдошев олиб борди.

Яқинда туманимизда бўлиб ўтган замонавий техникалардан бири компьютер машиналари бўйича ўтказилган мусобақада 60 дан ортиқ мактаб ЭХМ чилари иштирок этишди. Унда шу соҳанинг энг аъло-чи йигит-қизлари иштирок этишди. Мусобақа асосан тест саволларига жавоб беришдан иборат эди. Бунда мен ҳам яхши натижаларни қўлга киритдим ва мактабимиз бошқа мактаблар ичида биринчилиكنи олди.

Шуни алоҳида айтиб ўтиш керакки, бизнинг қишлоқ туманларида замонавий бундай техникалар энди, асосан республикаимиз мустақилликка эришгандан кейин ишлатила бошлади. Илгари бунақа замонавий янги техникалар мактабларда қаёқда дейсиз ҳатто йирик-йирик завод-фабрикаларда ҳам онда-сонда бор эди ҳолос. Шунинг учун ҳам туманимиздаги мусобақада қатнашган мактаб ўқув-

чилари тест саволларига тўла тўқис жавоб бера олмадилар. Бу албатта ачинарли ҳол. Лекин келгусида бу ва бунга ўхшаган замонавий техникаларни ўзлаштириш биз ёшларнинг қўлидан албатта келади ва бундай бўляпти ҳам.

Масалан синфимиздаги Фарҳод Каримжонов, Шохиста Собирова, Маҳфуза Холматова, Хуршида Барноева, Ҳаётхон Аҳмедова, Тохир Тўйчиев сингари аъло-чи ўқувчилар ҳам ЭХМ дарсини аъло баҳоларда ўзлаштиришга ҳаракат қилишаётир. Бунда албатта ўқитувчимиз Зоҳидхон Каримованинг талабчанликлари ва ўз фанларини яхши билганликлари сабаб бўлаётир.

Биз бу йил дугоналарим ва синфдош ўртоқларим билан маслаҳатлашиб туманимиздаги қишлоқ хўжалиги ходимлари тайёрлайдиган лицейга ўқишга кириб бухгалтерлик касбини эгалламоқчимиз. Бунинг учун ҳозирдан алгебра ўқитувчимиз Рашида Воҳидова билан мунтазам машғул олиб бораёмиз. Ўйлайманки келгусида биз ўз қишлоғимиздаги ҳисоб-китоб ишларини ўзимиз олиб борамиз

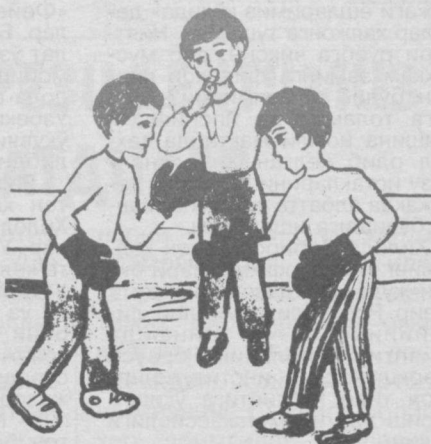
Нилуфар АСҚАРОВА,
Тўрақўрғон туманидаги 1-ўрта мактаб ўқувчиси.

БОКСЧИ БЎЛИШ ОСОН ЭМАС

Ҳар бир оилада спорт турларидан футбол, кураш, каратэ ва шахматга қизиқмаган ўғил-қиз бўлмаса керак. Аммо мен боксга жуда қизиқаман. Чунки республикаимизнинг фахри ҳисобланган Руфат Рихсиев, Артур Григорян сингари боксчилар жаҳон кубокларида катта ғалабаларни қўлга киритганлар. Айниқса кейинги пайтларда ҳамюртимиз Артур Григорянини номи бутун жаҳон бўйлаб машҳур бўлиб кетди. Унинг бундай шарафга муяссар бўлиши осонликча қўлга киритилмаганини фақат бокс билан шуғулланиб юрган кишигина билади ва унинг қадрига етади. Ахир ҳалқимизда зар қадрини заргар билар, деган мақол бекорга айтилмаган-да.

Тўғри ҳар бир касбда ҳам тўғрилиқ, ҳалоллик, шу билан бирга ақл ишлатиш асосий омиллардан биридир. Аммо хийланайранг, турли қалбакиликлар ҳамма қатори спортчини ҳам юзини ерга қаратиб қўяди ва охир оқибатда шармандасини чиқаради.

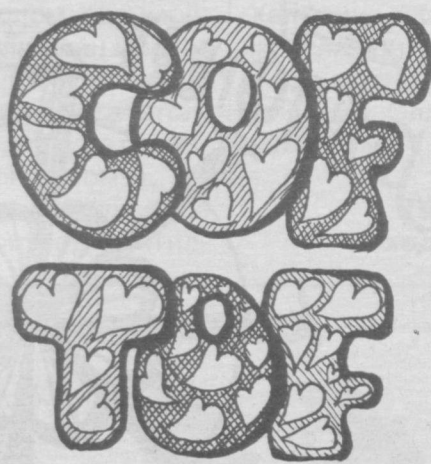
Масалан жаҳон чемпиони Муҳаммад Али билан Тайсонни олайлик. Муҳаммад Али ҳалол ўйнайди ва ҳеч қачон фирромликка қўл урмаган. Шунинг учун ҳам у дунёда тенги йўқ боксчи деган номга са-

зovor бўлган. Тайсончи, у турли туман хийла найранглар, фирромликлар билан рақибини енгмоқчи бўлади ва шу билан бойлик, обрў олмақни кўзлайди. Шунинг учун ҳам унинг бошига турли туман фалокатлар ёғилаверади. Аммо у доимо ҳалолликни, мардликни тарк этиб, хийлагарлик кўчасидан юраверади. Шунинг учун бўлса керак унинг бошига турли ташвишлар тушаверади.

Агар мен боксчи бўлиб, жаҳон чемпиони даражасигача кўтарилсам, ҳеч қачон рақибимни фирромлик билан енгмашга ҳаракат қилмайман. Бунинг учун тинмай машқ қиламан. Ҳозир синфдошим Музаффар Ризаев билан машқ қиляпман. Ўйлайманки келажакда албатта Муҳаммад Алидек ҳалол боксчи бўла-миз.

Фарҳод РАҲИМОВ,
Шахидон қишлоғидаги 14-ўрта мактаб ўқувчиси.

ЯШАНГ, РУСТАМЖОН АКА!

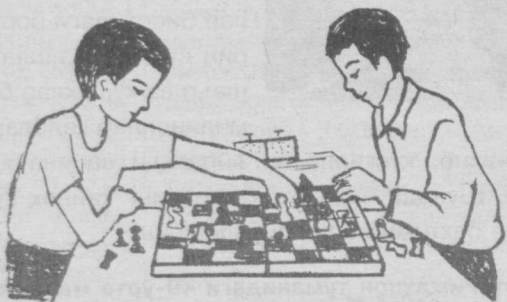
Ўзбекистонимиз мустақилликка эришгач, юртбошимиз айтгандаридек, жаҳонга юз тута бошлади. Айниқса спорт соҳасида ўзбек халқи ўзининг нималарга қодир эканлигини тез орада намойиш эта бошлади. Футболдами, кураш ва самбодами, ёки бокс ҳамда енгил атлетикадами бари бир спортнинг барча турларида жаҳондаги энг машҳур кишилар билан беллашяптилар ва кўпгина соҳаларда ғолиб бўлиб, юртимиз байроғини баланд кўтарилишида ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшяптилар. Бу албатта биз ёшларни спортга бўлган қизиқишимизни орттиряпти. Ҳозир қаерда бўлмасин, мактабда, маҳалладами хуллас ёшларни тўп тепиб, футбол ўйнаганларини, кучли ва чаққонликларини намойиш этаётган каратейчиларни ҳамда шахмат-шашка, теннис каби ўйинларни қизиқиб ўйнаётганликлари гувоҳи бўласиз.

Мен ўқиётган мактабда ҳам спорт ишлари яхши йўлга қўйилган. Физкультура ўқитувчимиз Геннадий Михайлович Валик машғулотларни мунтазам олиб борадилар. Шунинг учун ҳам бу ерда спортнинг кўпгина турлари бўйича мусобақаларда яхши натижаларга эришаётирмиз. Мен яқинда мактабимизда бўлиб ўтган шахмат мусобақасида биринчилиكنи олдим. Синфдошим Сарвар Асомов, ўткир Абдурахмоновлар ҳам шах-

мат мусобақасида яхши натижаларни қўлга киритдилар. Тўғри ҳозирча тумандаги ва шаҳардаги мусобақаларда қатнашганим йўқ. Лекин ўзимнинг маҳоратимни ошира бориб, албатта юқори мусобақаларда иштирок этаман. Ахир Рустамжон акам Қосимжонов ҳам ёш бўлишларига қарамай жаҳондаги машҳур шахматчилар билан беллашиб, ўзбек ўғлонлари нималарга қодир эканлигини намойиш этдилар-ку. Бу тасо-дифан бўлган эмас албатта. Кўп йиллар машқ қилиш, ўз устида ишлаш натижасидагина қўлга киритилаётган ғалабадур.

Мен мактабимиздаги барча шахмат ишқибозлари ва шахсан ўзимнинг номимдан, яшанг Рустамжон ака! Бундан буёғига ҳам Г. Каспаров, В. Ананд, В. Краминк сингари машҳур спортчилар билан беллашадиган ҳатто улардан ҳам устун келадиган шахматчи бўлиб етишишингизни, Ўзбекистон байроғини бундан ҳам баландроқ кўтарилишида муносиб ҳиссангизни қўшаберинг, деймиз.

Жавлон САЙДХЎЖАЕВ,
Тошкент шаҳар,
Шайхонтоҳур туманидаги 115-ўрта мактаб ўқувчиси.

КИМ ҲАҚИҚИЙ ФУТБОЛЧИ?..

Мен ёшлигимдан футболга ишқим тушиб, спортнинг шу турида ўзимни синаб кўрмоқчи бўлиб юрар эдим. Чунки дадам Миршакар Иброҳимов бир вақтлар Тошкент шаҳридаги ёшлар спорт саройида ташкил этилган ёш футболчилар тўғрагига қатнашиб, анчагина мусобақаларда иштирок этганликлари ҳақида гапириб берган эдилар. Шу-шу менга футболга бўлган қизиқиш ортган эди.

Мана икки йилдурки, туманимиздаги «Ёшлик» стадионида ташкил этилган ёш футболчилар тўғрагига қатнашаман. Бу менинг энг қизиққан машғулотларимдан биридир. Агар келажакда ҳақиқий футболчи бўлсам, албатта Баҳодир Абдураимов, ҳамқишлоғимиз «Навбахор» футбол жамоасининг ҳимоячиси, Ўзбекистон миллий терма жамоаси аъзоси Сайдулло Турсуновлар сингари жасур, чаққон ва кўркмас футболчи бўламан. Бунинг учун мен ҳар доим машқ қилишни ва машғулотларга мунтазам қатнашишни, маҳоратимни оширишни тарк этмайман.

Биринчидан спорт дегани, бу соғлиқ дегани. Иккинчидан спорт узоқ умр гаровидур. Буни ҳамма, шу жумладан биз ўқувчи ёшлар ҳам яхши билишимиз ва унутмаслигимиз лозим. Ахир яшашдан мақсад соғлом бўлиб, узоқ умр кўриш-да. Демак бунинг учун қандай бўлмасин спортнинг бирор турини ўрганиб, уни давом эттириш керак. Буни ҳар доим дадамлар ҳам, ўқитувчимиз ҳам ўқтирадилар.

Ойбек ИБРОҲИМОВ,
Наманган вилояти, Тўрақўрғон туманидаги 9-ўрта мактаб ўқувчиси.

ЮГУРАМАН, ЕТАМАН

Енгил атлетика спортнинг энг мураккаб ва кенг тармоқли соҳаси эканлиги ҳақида бувам Абдурахмон Воҳидов кўп мисоллар билан гапириб берадилар. Тўғри ўзлари шахматни яхши кўрадилар. Лекин ёшликларидан енгил атлетика билан шуғулланиб, шу соҳани мутахассиси бўла олмаганликлари хусусида кўп афсусланиб гапирадилар. Шунинг учун ҳам мени «Пахтакор» спорт жамияти қошидаги енгил атлетика тўғрагига қатнашимни маслаҳат бердилар.

Мана ҳозир бир йил бўлаяпти, бу ерда анчайин спорт турларини мукаммал ўрганиб олдим. Илгари унча эътибор бермаган эканман; агар бу соҳани эгаллаган одам ҳеч қаерда оқсаб, ишсиз қолиб кетмас экан. Масалан циркда ишлашингиз ҳам мумкин экан. Чунки цирк артистлари бажараётган номерларнинг барча-

сида спортнинг кўпгина турлари мавжуд бўлиб, асосан чаққонлик ва бақувватлик биринчи ўринда туради.

Ҳозир югуриш, узоққа сакраш, дўмболоқ ошиш, оёқни икки ёққа кериб ўтириб туриш—шпагат каби усуллари бемалол бажарапман. Худо хоҳласа, ҳадемай спортнинг енгил тури ҳисобланган бу соҳани тўла эгаллаб оламан ва келгусида бу мақсадимга югуриб-югуриб етиб оламан. Бунинг учун албатта тинмай машқ қиламан ва мунтазам шуғулланишни қанда қилмайман. Бу ишда менга албатта Рустам ака билан Моҳира опа сидқидилдан ёрдам бераётирлар.

Абдулазиз АБДУРАҲМОМОВ,
Тошкент шаҳридаги 42-ўрта мактаб 1-«В» синф ўқувчиси.

БИЗ ТИНЧЛИКДА ЯШАЙМИЗ

Юртбошимиз, «юртимиз келажикда ёшларимиз қўлида» деса, салар ҳаяжонга тушаман. Ниятлари рўёбга чиқсин, деб мустақам заминга фидокор посбон бўлиб яшаймизми? деб ўйга толаман ва Япониядаги Мишина номли мактабда таҳсил олиб келган Хилоланинг орзу истакларини эшитиб у келажикда албатта юртимиз таянчи бўлишига ишонаман.

Хилола Собирова япон халқининг тили, урф-одатлари билан жуда яқиндан танишган. У ҳозир Республика миллий лицейининг 11-«А» синфида ўқияпти. Хилоланинг орзуси Шарқшунослик институтининг япон тили куллийетида ўқишга кириш ва тил мутахассислиги бўлиш.

— Японияда ўқиган чоғимда япончани яхши билмасамда, асло ёлғизлик ва бегоналикни сезмаганман. Бунга сабаб япон халқининг ҳам ўзбеклардек меҳмондўст ва очик кўнгилликлари эди. Болаларидаги сўз эркинлиги, фикрларнинг хилма-хиллигига эътибор қилдим. Уларда 3-март киз болалар, 5 май эса ўғил болалар байрами экан. Бу байрамлар жуда ҳам қизиқ бўлар экан. Ҳамма нарсаси болалар учун шиори остида болалар соғлигига, таълим-тарбиясига ҳам катта эътибор берилади. Пул тўлаш йўли билан 12 йиллик таълим тизими асосланган япон мактабларида асосан дарслар амалиётга татбиқ этиб тушултирилади. Ҳар йили август ойида япон

халқи ўз миллий байрами «Фейерверк»ни нишонлайдилар. Бу байрамда ҳар бир миллат ўз миллий рамзларини намойиш қилишлари лозим. Хилола фахр билан бу байрамда Ўзбекистон байроғини кўтарган ўқувчилардан биринчиси бўлибди.

Япон дўстларимиз Ўзбекистон ҳақидаги қизиқишларини Хилола билан баҳам кўрибдилар. Улар Ўзбекистонга албатта келишларини, бу ердаги болаларнинг ўқишларини, ҳаётини ўз кўзлари билан кўришларини айтишибди. Хилоладан келажикдаги орзулари ҳақида сўрадик. У бизга шундай деб жавоб берди:

— Мен Япония ва Ўзбекистон болаларининг бир-бирига жудаям яқинлигини билдим. Келажикда Япония ва Ўзбекистон болалари бундан ахил ва иноқ бўлиб кетишларини жуда ҳам хоҳлардим. Уларнинг ва бизнинг ҳам мақсадимиз билим олиб, инсон ижодкорлигини намойиш этиш. Бунинг учун осуда осмон, ҳаётимизга хотиржамлик керак, шундай эмасми?

Хилоланинг саволига сиз нима дейсиз, азиз болалар?

Камола БАРАТОВА.

Менинг жонажон тарихим

Оиламизда энг табаррук инсон, энг пир инсон — буви-жоним. Бувижоним қирқ йил мактабда ўқувчиларга билим бериб келганлар. Ҳозир нафақадлар. Биз ҳар сафар буви-

ланар экан. Одамлар қишлоқ кўчаларидан ўтаётганларида тиззаларига кумга ботишар экан. Шунинг учун қишлоғимизнинг номи «Регзор», яъни «Кумлоқ» деб аталар экан. Бу-

БУВИМНИНГ ОРЗУСИ

жонимлардан билмаган нарсаларимизни сўраб оламиз. Бугун бувижонимизга «Қишлоғимизни номи нега Регзор» — деган савол бердик. Улар бизга шундай жавоб бердилар.

— Илгари биз яшайдиган жойда тожиклар яшашган. «Регзор» тожикча сўз бўлиб, «Кумлоқ» деган маънони англатади. Дарҳақиқат, қишлоқ марказидан каттакон «Мазраган» ариғи оқиб ўтади. Ариқ «Регзор» қишлоғига келиб, учга бўлиниб кетади. Қишлоқ марказидан бир ирмоғи ўтиб «Саидкент» қишлоғига, ўнг томондан ўтган ирмоғи «Қозоқраб» ва «Кумраб» қишлоғига, чап томондан ўтган ариқ кумдан оқиб кетади. Шунинг учун кумли у. Натижада халқ хашар қилишга мажбур бўлар экан. Уччала ирмоқ хашар йўли билан қазилиб унинг атрофига таш-

вижоним: «Қани энди олдингидек ариқ яна катталашса, кўчаларимиз ариғимиз атрофи ҳам кумзор бўлса, бир оёқланг бўлиб кум устида мазза қилиб юрардим, зора оёқ оғригидан бутундай фориг бўлсам», — дердилар. Мен эса секингина бувиимнинг оёқларига қарадим. Бувим бечоранинг доим оёқлари оғрийди. Бувимлар ҳар йили ёз фаслида дадамларга кум олиб келтирадилар ва оёқларини ўша кумга ботириб ўтирадилар. Демак, кум ҳам баъзи бир дардларга даво бўларкан-да, Мен эса шундай муқаддас тупроқда туғилганимдан, қалби пок инсонлар бағрида ўсаётганимдан шодланаман.

Лазизбек МУЗАФФАРОВ,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 4-мактаб.

ФАРЗАНДИНГМАН

Ўзбекистон, она диёрим

Изҳор этай юракда борим.

Сайрамасам булбулинг бўлиб

Ёзилмайди дилда хуморим.

Ўзбекистон она диёрим,

Сени қуйлаш менинг шиорим.

Хўп мусаффо осмонинг бордир,

Она тупроқ мисоли зардир,

Танга роҳат мусаффо ҳаво,

Зилол сувинг мисли

гавҳардир.

Ўзбекистон, она диёрим,

Фарзандингман, дилда

йўқ зорим!

Мухлиса МҲМИНОВА,
Тошкент шаҳар, Акмал
Икромов туманидаги
62-мактабнинг 7-синф
ўқувчиси.

Акс-садо

ОНАНГ АЛБАТТА ҚАЙТАДИ

Ассалому алайкум, азиз «Тонг юлдузи» ходимлари!

Мен газетанинг 1999 йил, 20 январь сониди босилган «Онам кетиб қолдилар» деган мақолани ўқиб, жуда таъсирланиб кетдим. Наҳотки дунёда шундай оналар бўлса?! Наҳотки улар ҳам ўзларини «онаман» дейишга ҳақли бўлишса? Тенгдошим Шабонага жуда ҳам ачинаиб кетдим. Унга бир оғизгина сўзим бор:

— Шабона, дугонажон! Асло кўз ёш тўкмагин. Пайти келиб бир кунмас бир кун ойи-жонинг сизлардан кечирим сўраб қайтиб келади. Биламан, сизларга қийин. Ахир онасиз яшашнинг ўзи ёмон... Сенга, дадажонинг ва синглинга сабр-бардош тилаб қоламан. Келажикда сен ва синглинг бахтли бўлиб кетишларингга чин дилдан ишонаман!

Хуршида БАРАТОВА,
Наманган вилояти, Поп туманидаги 10-ўрта мактабнинг 10-«В» синф ўқувчиси.

АЁЛ БОРКИ, ОЛАМ МУНАВВАР

Мана, оила йилини орта қолдириб, Аёллар йилини қарши олдик. Бу ёруғ дунёни, умуман ҳаётни аёлларсиз, оналарсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Уларни қанчалик кўкка кўтармайлик. Барибир озлик қилади. Чунки она ўрнини босадиган инсон асло топилмайди. Мен азиз оналаримизни, меҳрибон, меҳридарё устозларимизни Аёллар йили билан муборакбод этаман. Улар гулгун ҳаётимизнинг кўрки, зийнатидир. Бизнинг бахтимизга доимо соғ, саломат бўлишсин.

Гулсал ШАРИПОВА,
Бухоро вилояти Гиждувон туманидаги Садриддин Айний номи 4-ўрта мактабнинг 6-«Б» синф ўқувчиси.

хатлар

тегирмон

Мен аёл шаънига сўз айтмоқ бўлсам...

ҚАНДАЙ АЖОЙИБ ҚҲЛЛАР!..

Дарсларим тугаб, уйга қайтдим. Чой ичиб, овқатландим. Лекин менга бир нарсаси етишмасди. Уша нарсаси нима эканлигини сира ҳам билмасдим. Кеч тушгунча шундай аҳволда ўтирдим. Телевизор ҳам, радио ҳам мени овутолмади. Шу вақт эшикнинг кўнгириги жириглаб қолди. Югуриб бориб очдим. Ойим ишдан келибди-лар. Ич—ичимдан севиниб кетдим. Уйимизга фойз кириб келди. Қўлларидан сумкаларини олиб, ошхонага кирдим.

Шунда ойимлар: «Чарчаб келдим. Озгина дам олай», дедилар-да, ётоқхонага кириб кетдилар. Секин бориб қарасам, ойим ухлаб қолибдилар.

Қоп—қора сочларининг орасидан бир-икки толаси оқарибди. Уларнинг айтишларича, укамни операция қилишганда шу оқ сочлар пайдо бўлган экан. Қалин, чиройли қошлари чимирилган. Бу уларнинг

қаттиққўлликларидан нишона. Қўллари остида китоб, улар ҳар доим китоб ўқиб дам оладилар. Умуман олганда менинг дарсларимга ҳам, баъзи вақтларда ўзим ечишга кучим етмаган муаммоларимга ҳам улар ёрдам берадилар.

Уларнинг қўлларига қарайман. Қандай ажойиб қўллар! Бу қўллар одамларни даволайди, ширин-ширин таомлар пиширади, кир ювади, меҳр билан мени бағрига босади...

Менимча, оналарнинг барчаси шундай бўлса керак. Фарзанд борки, токи тирик экан онасини мадҳ этади. Мен ҳам келажикда онамларга ўхшасам, дейман.

Нодира ОЧИЛОВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги Садриддин Айний номидаги мактабнинг 6-«А» синф ўқувчиси.

«ХУМО», ҚАНОТИНГНИ ЁЗ!

Яқинда мактабимизда «Қувноқлар ва зукколар» беллашуви бўлиб ўтди. Унда 10-синфнинг «Чақмоқ» ва «Хумо» гуруҳлари куч синашдилар. Аёллар йилига бағишланган бу мусобақада «Чақмоқ» гуруҳи ғолиб бўлди.

Дил-дилимиздан «Хумо», қанотингни ёз! Сен ҳам бўш келмасанг, «Чақмоқ» яна-да зўрроқ бўлишига интилади, деб ният қилдик.

Мадина АРАББОЕВА,
Оққўргон туманидаги
Ҳамза Ҳакимзода Ниязий
номи 6-мактабнинг 7-синф
ўқувчиси.

ҚАЛБИМИЗНИНГ ҚҲРИСИЗ

Қалбимизнинг қўри бўлган азиз аёлларимизни келатган байрамлари ва қутлуг йил — Аёллар йили билан муборакбод этамиз.

Бизни ардоқлаб, ўз бағрида кўтариб, ўсиб улғаяётган она-замини — аёл тимсолида кўрамиз. Чунки оналаримиз ҳам бизни ўз бағирларида ана шундай ардоқлаб, ўсиб улғайтиради. Уларни мадҳ айлаш учун шоирлар ёзувчилар, қўшиқчилар бисотидаги бор чиройли ва ширин сўзларни ишлатиб уларга атаб шеър ва қўшиқлар битишади. Бу сўз миллионлар қалбларда меҳр булоғи

каби шошиб чиқиб, кўнгилларни яйратади ва яна қайтиб дилларга сингиб кетади. Шундай экан, қалбимизнинг қайноқ қўри бўлган азиз онажонларимиз бахтимизга омон бўлишсин!

Саёҳат ҚҲЗИЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 49-ўрта мактабнинг 9-«Д» синф ўқувчиси.

ЮРТ — БУЗГАННИКИ ЭМАС, ТУЗГАННИКИ!

Маълумки, 1999 йил 16 февраль куни соат ўн бирга яқин мамлакатимиз пойтахти Тошкентда бир нечта портлашлар содир этилди. Улардан энг кучлиси Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамаси биноси ёнида амалга оширилди. Натижада, бир қанча биноларга катта зарар етди. Портлашлар оқибатида ўн уч киши ҳалок бўлди. Юздан зиёд киши тан жароҳати олди.

Дастлабки хулоса шуки, бу ёвузлик мамлакатимиз мустақиллигини, эришадиган ютуқларимизни қўролмаётган қабиҳ ниятли кучларнинг иши эканлиги аён. Зеро, бу хунрезлик ортидаги энг асосий мақсадлардан бири - мамлакатимиз Президенти Ислам Каримовнинг ҳаётига тажовуз қилишдан иборат бўлган. Шукурки, ёвуз ниятли кучлар ўзларининг манфур ниятларига етолмади - Президентимиз, ҳукуматимизнинг барча аъзолари соғ-саломат, зарар кўргани йўқ. Ҳукукни муҳофаза этувчи идора ходимлари содир этил-

ган жиноятни текшириш учун тезкортергов гуруҳлари ташкил этди. Жиноятчилар тегишли жазосини олади.

Бу қабиҳ ният мустақиллигимиз биносини кулатмоқчи бўлган, Истиқлол душманларининг иши экани аён.

Бу - буюк келажагимизнинг эгалари бўлмиш болалар ва ўсмирлар истиқболи йўлига қўйилган олов экани маълум.

Лекин ёвуз куч вакиллари адашдилар. Содир этилган жиноят халқнинг кўзини очди. Вайроналарни кўрган, беғуноҳ одамлар нобуд бўлганини эшитган болалар қалбида бузғунчиларга нисбатан ўчмас нафрат уйғонди. Халқимиз ўз Президенти ёнига янада жипслашди.

Ҳа, юрт бузганларни эмас, юрт тузганларни Оллоҳ қўллайди. Халқ ардоқлайди.

**Республика Ўқувчилар
Техник ижодиёт Маркази
ходимлари ва ўқувчилари.**

БИЗНИ ПРЕЗИДЕНТИМИЗ ЮПАТДИЛАР

Мен шифохонада ётиб даволанаётган эдим. Ўша куни нонуштадан кейин до-рилариимизни ичиб, уколлариимизни олиб бўлдик. Кейин палатадош дугоналарим билан мусобақа ўйнаётган эдик. Бир вақт эшик-деразалар қаттиқ титрай бошлади. Узоқда бир нима қаттиқ вангиллаб кетди. Биз кўрқиб, ўйинни тўхтатиб полга ўтириб олдик. Кароватлар ҳам қалтираётгани учун унга ўтиришга кўрқдик.

Анчадан кейин мен чиқиб ҳамширадан сўрадим:

- Нега ҳаммаёқ титраяпти?

- Кўрқма, ҳеч нарсаси бўлгани йўқ. Бу баҳор шамоли бўлса керак, - деди ҳамшира.

Бунақанги бебош шамолни кўрмагандим. Ўзимдан каттага гап қайтармай ичкарига кириб кетдим. Бир маҳал тушликдан олдин дорига чиқсам, йўлакдаги дам олиш жойидаги телевизорни очиб қўйишбди. Унда бир киши нохуш кайфиятда "Тошкентда портлаш юз берди" деди. Биз ҳайрон бўлиб қолдик. Она шаҳримиз, пойтахтимиз Тошкентни қандай ахмоқ одам портлатдидикин, деб роса хафа бўлдик. Ота-оналаримиздан, мактабдош ўртоқларимиздан хавотир олдик. Телевизорда портлаш Мустақиллик майдонида бўлганини эшитганда йиғлаб юбордим. Шунақа чиройли майдондаги бино-

ларни ёмон кўрадиган одамлар ҳам борлигидан ҳайрон бўлдим. Президентимиз бир офатдан омон қолганини эшитиб, роса севиндим. Худойим Юртбошимизнинг кўнглига солиб, ҳар доимгидан 5 дақиқа кечроқ келганини қаранг! Буям бизнинг бахтимиз, деб худога шукур қилдик.

Тушдан кейин дам олиш вақтида ҳамшира бизни ётқизиб қўйди. Лекин биз кўз юммадик. Палатада шивирлашиб гаплашиб ётдик. Ўзимизча бунақа хунук ишларни ким қилдиркан, деб муҳокама қилдик. Ким бўларди, албатта, бизнинг бахтли бўлишимизни кўролмайдиган ганимларнинг иши бу, дедик.

Кечкурун ҳаммамиз телевизор ёнидан жилмадик. Президентимизнинг мажлисидаги ҳамма гапларини эшитдик. "Биз ўз фарзандларимизни ёт унсурлар қўлига бериб қўймаймиз. Ўзбекистондаги миллион-миллион болаларнинг ҳаммаси менинг болаларим. Уларни асрашга кучимиз етади" дедилар юртбошимиз.

Шундан кейин биз тинчиб, ўз палаталаримизга кириб, уйкуга кетдик. Тушимда душманлар қўлга тушганмиш. Улар ҳар биримиздан кечирим сўраётган эмиш. Биз бўлсак, индамай бузилган иморатларни тузатаётган эмишимиз.

**Гулноза
МУСАЖОНОВА.**

МАҲАЛЛА ФАОЛЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШИ БЎЛИБ ЎТДИ

Яқинда маҳалла фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 16 февраль куни рўй берган сотқинлик ҳаракатлари муҳокама қилинди.

- Худога шукур, ҳали бирорта маҳалладошимиз юзимизни ерга қаратмаган. Қаерда "Аллон" маҳалласи номи тилга олинса, дарров меҳнаткаш хунармандлар, қўли гул нонвойларни эсга олишади, - деди Сайёра опа. - Лекин бу билан фахрланиб юриб гафлатда қолишга ҳаққимиз йўқ. Дунёда ҳар хил воқеалар бўлиб турибди. Ёшларимизни тўғри йўлдан чалғитиб, ўзи томонига ағдариб олишга тайёр қора кучлар ҳам йўқ эмас. Маҳалла ҳудудига нина тушса - ҳаммага кўринади. Шунинг учун атрофга сезгирроқ бўлайлик. Болаларимизнинг ҳар бир қадамидан огоҳ бўлайлик! Бир болага етти қўшни ота-она, деган гап бор. Ёшларни биргалашиб, яхши йўللارга йўлайлик.

Сайёра опанинг гапларини маъқуллаб, Зарифа опа ҳам қўйидагиларни таъкидлади:

- Бу йил Аёллар йили - бизнинг байрам йилимиз,

деб хотиржам юришимиз керак эмас. Балки шу имкониятдан фойдаланиб, ўзимизнинг нималарга қодир эканлигимизни намойиш қилайлик.

Бизни кўрган болалар Ватанимизга фойдали, етук инсонлар бўлиб етишишлари учун ўз ҳиссамизни қўшайлик. Улар ҳам илми, ҳам хунарли бўлишсин. Бўш вақтларида тадбиркорларга, хунармандларга шогирд тушсин. Умрини фойдали ишларга сарфлашсин.

Йиғилиш сўнгиди сўзга чиққан Саноат опа болалар тарбиясида мустаҳкам оиланинг аҳамияти беқиёслигини таъкидлади.

Маҳалла фаоллари ўзлари яшаб турган ҳудудда янги ишчи ўринлари очиш, устоз-шогирд анъанасини яна ҳам ривожлантириб, спорт ишларини кенгайтириш юзасидан фикрлашиб олишди. Ана ўшанда маҳалламиз - тарбия масканига айланади, унинг ҳудудига бундан кейин ҳам жиноятчилик кира олмайди, дедилар.

**М.АЗИМОВА,
пойтахтимиздаги "Аллон"
маҳалласи.**

ИШОНЧГА МУНОСИБ АВЛОД БЎЛАЙЛИК

Мамлакатимиз раҳбари аввало биз - болалар тўғрисида ғамхўрлик қилмоқдалар, чунки XXI асрда ҳозирги болалар янги жамият қуришдек буюк ишни давом эттира-миз.

Ҳозирги вақтда ёш авлодни жисмоний ва маънавий жиҳатдан соғлом тарбиялашга қаратилган бир қанча давлат дастурлари амалга оширилмоқда. Республикаимиз раҳбарияти ижтимоий сиёсатининг асосий мақсадларидан бири - мамлакатимиз ёш фуқаролари ҳар томонлама камол топиши учун зарур шарт-шароит яратишдан иборат, деб таъкидланмоқда.

Биз ёшларга мустақил мамлакатимизда кўрсатилаётган ғоят катта эътибор, меҳрибонликлар, билим олишимиз, баркамол инсон бўлиб етишишимиз учун яратиб берилаётган шароитлар бу ғамхўрликларга эл-юртга муносиб фарзанд бўлиш билан Ўзбекистоннинг довуғини бутун дунёга ёйишга ундамоқда.

Юртбошимиз Ислам Каримов "Туркистон" газетаси мухбири саволларига жавоб берар эканлар, келажак эгалари бўлган ёшлардан умидлари жуда катта эканликлари яна бир карра изҳор этдилар. "Мен мана шундай инсонлар ҳақида ўйлар эканман, дунёқараш мустақиллик йилларида шаклланган ёшларимизда келажак маънавиятининг умидбахш куртакларини кўрган-дек бўламан ва уларнинг келажакига катта ишонч ва завқ билан қарайман", деб ало-

ҳида таъкидлаганлари биз ёшларни ғоят тўлқинлантириб юборди. Яна Президенти-мизнинг "Шу азиз ватан барчамизники, унинг фаровон келажаги ва иқболи учун яшаш биз учун бахтдир" деган шиорлари ҳам ўз ўрнида айтилади.

Президентимизнинг янги "Баркамол авлод орзуси" асарларида ҳам юртбошимизнинг ёш авлод тарбияси ва таълимига оид ўн йилдан ортиқ давр мобайнида билдирилган фикр ва мулоҳазаларнинг мантиқий ривожини хронологик тарзда ўрин олган. "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"нинг аҳамияти ва моҳияти кенг оммага тушунарли тарзда тадқиқ этилган.

Сўнгги йилларда мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида, қолаверса, ёшлар дунёқарашидида тубдан янгиланиш жарёни кетяпти. Таълим-тарбия, кадрлар тайёрлаш бугунги энг муҳим вазифалардан бири бўлиб турибди. Юртбошимиз "Менинг энг катта ишончим ва умидим ёшлардан" дер эканлар, биз ана шу юксак ишонч ва умидга муносиб бўлиш учун куч-ғайратимизни аямаслигимиз керак. Ҳар биримиз таълим олаётган даргоҳимизда ўз ишимизни пухта бажарсак, билимимизни бойитсак, тафаккуримизни кенгайтурсак, орзу қилинаётган буюк ўзгаришларга эришишимиз тайин бўлади.

**К.ОРТИҚБОЕВА,
Тошкент шаҳридаги
23-мактабнинг 9-синф ўқувчиси.**

„ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР“ СИРТҚИ МАКТАБ КОНКУРСИ ДАВОМ ЭТМОҚДА!

АНДИЖОН ВИЛОЯТИДАН

Кўргонтепа тумани, 30-лицей-интернатидан Қиличбек Ҳақимов, Ақлбек Ашуров, Руслан Юлдашев, Хурматой Матмуротова, Қамчибек Юлдошев, Учкунбек Эргашев, Шаҳноза Парпиева, Гулзода Авазова, Бахтигул Баратаева, Феруза Кўчқорова; Шаҳрихон тумани 37-мактабдан Ёзозхон Хошимова; Кўргонтепа туманидан Роҳатой Мавлонкулова; Булоқбоши тумани 10-гимназиядан Озодбек Мирзаев; 18-мактабдан Иброҳимжон Носиров, 2-мактабдан Садоқат Нурмухамматова; Қорасув шаҳри 36-лицей-интернатдан Музаффар Орипов.

НАВОИЙ ВИЛОЯТИДАН

Нурота шаҳри 1-гимназиядан Хулкар Хўжамова; Нурота тумани 20-мактабдан Одил ва Ўткир Жуманазаровлар, 7-лицейдан Садоқат Зокирова, Ўктам Тоҳиров, 74-мактабдан Умид Рустамов; Қизилтепа тумани 13-мактабдан Шухрат Қодиров; Хатирчи тумани 22-мактабдан Хуршида Очилова, Бурхон Нурматов, Фазлиддин Боймуродов, Шерали Мирзаев, 74-мактабдан Марҳабо Исоқова, 18-мактабдан Азим Ўринов; Навбахор тумани 25-мактабдан Лазиз Тошев; Навоий шаҳри 11-мактабдан Сурайё Жумаева; Қизилтепа туманидан Жўрабек Бердиев.

НАМАНГАН ВИЛОЯТИДАН

Учкўрғон тумани 1-мактабдан Воҳид Ҳабибев; Чортоқ тумани 22-мактабдан Элмурод Худоёров, 31-мактабдан Муножотхон ва Мадинахон Кўчқоровалар; Уйчи тумани 36-мактабдан Шерзод Акба-

ров, Дилором Йигиталиева, Раъно Қаюмова, Элмурод Парпиев; Наманган шаҳри 7-мактабдан Дурдона Файзиёва; Поп тумани 38-мактабдан Ҳабибулло Бахриддин, 3-мактабдан Нозима Мирзалимова; Поп шаҳридан Алишер Давлатов.

КАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИДАН

Шаҳрисабз шаҳри Мирзо Бедил номли лицейдан Дурдона Назарова, Гулистон кўчаси 70-уйда истиқомат қилаётган Муҳиба Яҳёнова; Ғузор тумани 10-мактабдан Раъно Умрзоқова; Қарши шаҳри 35-мактабдан Жасур Ҳайдаров.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИДАН

Пискент шаҳри 5-мактабдан Марҳабо Усмонова; Кўн теран қишлоғи, 12-мактабдан Дилфуза Шомуродова; 34-мактабдан Садоқат Каримбердиева; Бўка тумани 2-мактабдан Халила Уябаева.

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАН

ТошДУ қошидаги гимназиядан Гулноза Мирзахмедова, Шаҳзода Усмонова, Азиза Ҳайдарова, 111-мактабдан Феруза Турсунова; Республика Нафис санъат лицейидан Нилуфар Каримова; Акмал Икромов тумани ўзбек-турк лицейидан Абдурасул Қодиров; Ҳамза тумани 227-мактабдан Мадина Мусабоева; Сирғали тумани 301-мактабдан Дилдора Досметова; Чилонзор туманидан Барно Кўчқорова.

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИДАН

Фарғона шаҳри 33-мактабдан Феруза Сайдалиева; Фарғона тумани 37-мактабдан

Азиз “Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаб конкурсимизнинг толмас, гайратли қатнашчилари! Ҳорманг энди! Сизлар билан бир муддат газета саҳифаларида мулоқот қила олмадик. Лекин сизнинг конкурсимизга юбораётган ҳар бир жавобингизни синчковлик билан ўрганиб, текшириб бормоқдамиз. Фурсатдан фойдаланиб, сиз азишларга йўллаётган ҳар бир мактубингиз учун миннатдорчилик билдирамиз. Сизнинг ўқув йили бошидан, сабот ва чидам билан иқтисодиёт деб аталмиш ажиб оламнинг тилсимларини ўзингиз учун очиб, билимларингизни чархлаб

бораётганингизнинг гувоҳи бўлиб, биз ташкилотчилар ҳам беҳад мамнунмиз. Қилаётган сизнинг ва бизнинг умумий ишимиз зое кетмаётганидан, ўзининг илк медаларини бераётганидан хурсандмиз. Мактабимиз сабоқлари Республикаимизнинг барча ҳудудларига тарқалиб, узоқ қишлоқларигача кириб борганидан бошимиз осмонга етди.

Шу ўринда, конкурсимизга ўзининг жавоблари билан қатнашиб келаётган ўқувчиларнинг баъзилари номларини келтириб ўтишни лозим топдик. Марҳамат, улар билан танишинг:

Нилуфар Мамадалиева, 38-мактабдан Нодиржон Алимов; Кўқон шаҳри, 27-мактабдан Барно Баратбоева, 8-мактабдан Алишер Исомиддин; Риштон туманидан Гулноза Тўйчибоева, 33-мактабдан Ойбек Жамолов; Боғдод туманидан Тўқинжон Раҳимов; Учкўприк тумани 19-мактабдан Гулшаной Асқарова; Ўзбекистон тумани 11-мактабдан Шерзод Темиров; Олтиариқ туманидан Эминжон Умаров.

БУХОРО ВИЛОЯТИДАН

Бухоро шаҳри 5-мактабдан Наргиза Нуриддинова, 13-мактабдан Матлуба Ҳалимова, 14-мактабдан Дилноза Мухамедова, 2-мактабдан Феруза Ҳикматова, Бухоро тумани 1-гимназиядан Ойдин Ҳақимова; Шофиркон тумани Мўминов номли мактабдан Нафиса Фозилова; 10-мактабдан Хулкар Обидова, Шухрат Қодиров; Вобкент тумани 1-гимназиядан Наргиза Мансурова, Камола

Ёшиева, 21-мактабдан Жасурбек Хўжаев; Гиждувон тумани Охунбоев номли мактабдан Пўлат Тўрабоев; Гиждувон шаҳри банк ва иқтисод лицейидан Каримбек Баракаев; Жондор тумани мактаб-интернатдан Инъом Ҳалавов; Когон тумани 7-мактабдан Соҳибжон Имомов.

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДАН

Пахтачи тумани 15-мактабдан Жасур Жўраев; Иштихон тумани 51-мактабдан Абулқосим Кўшмуродов, Акмал Кўшмуродов.

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИДАН

Боёвут тумани 17-мактабдан Жамолддин Маматов, Умид Исоқулов; Сайхунбод тумани 2-мактабдан Гулчеҳра Одинова, Хуршида Болтабоева, Камола Эргашева; Гулистон шаҳри 12-мактабдан Робия Якубова; Пахтакор тумани 12-мактабдан Абдулмажид Бойжигитов; Янгиер шаҳри 3-мактабдан Бекзодбек Бектемиров;

Сирдарё туманидан Муроджон Нарзиев.

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИДАН

Узун тумани 3-гимназиядан Одилжон Олимжонов; Шўрчи шаҳри 28-мактабдан Фотима Ҳабибуллаева; Жаркўрғон шаҳри, 2-мактабдан Насиба Қодирова.

ҚИРҒИЗИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ЖАЛОЛОБОД ВИЛОЯТИ, СУЗОҚ ТУМАНИДАН

Ғайрат Ҳақимжонов, Наврўзахон Болтакулова, Валижон Ташманов, Шухрат Сотволдиев, Аслиддин Тошбоев, Азизбек Маматякубов, Шерзод Абилов, Феруза Бекнозова, Бобур Мирзаев, Нодир Қудратуллоев, Акмалжон Қамбаров, Шермухаммад Абдуғафуров, Улуғбек Аҳмедов, Муспохиддин Муҳаммадхонов, Шамшодбек Сариков, Шерзод Сотиболдиев, Насиба Сарикова, Пўлат Юнусов, Фарҳод Холдоров ва бошқалар.

Эслатиб ўтамиз, конкурсимизнинг сиртқи босқичи апрель ойигача давом этади. Май ойида бўлиб ўтадиган якуновчи босқичга конкурсимизга энг фаол қатнашиб келаётган ўқувчилар таклиф қилинади. Улар Тошкент шаҳрига таклиф қилиниб, якуний босқич ва телевизион шоуда қатнашади. Телевизион шоуда конкурс ғолиблари эълон қилинади ва уларга ҳомийлар томонидан совғалар улашилади. Шунингдек, якуновчи кўрсатувга конкурс топшириқлари бўйича ўзларининг фикр-мулоҳазаларини йўллаган, ўқувчилари конкурсга яхши қатнашган ва юқори ўринлар эгаллаган ўқитувчилар ҳам таклиф қилинади ва улар ҳам рағбатлантирилади.

Марра яқин! Ёш иқтисодчиларнинг қарийб бир йил давом этаётган “пойгаси”ни шараф билан якунлайсиз, деган умиддамиз. Сизга охири довонни ошиб ўтишингизда сабот ва чидам тилаб қоламиз!

КОНКУРС ТАШКИЛОТЧИЛАРИ

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этмоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари **Эргашвой САРИҚОВ** ва **Баҳодир ҲАЙДАРОВ**лар билан ҳамкорликда уюштирилган.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сонидан конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририятга юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақасини тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та хатжилдада юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан апрелгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши мумкин.

Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қуйидаги мукофотлар таъсис этилган:

1-ўринни эгаллаган ўқувчига -

телевизор;

2-ўринни эгаллаган ўқувчига -

стерео магнитофон;

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -

аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
ҚУЙИДАГИ
МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:

700029. Тошкент

шаҳри,

Мустақиллик майдони,

2-уй, 402-хона.

(Музаффар ПИРМАТОВга)

23 - ДАРС

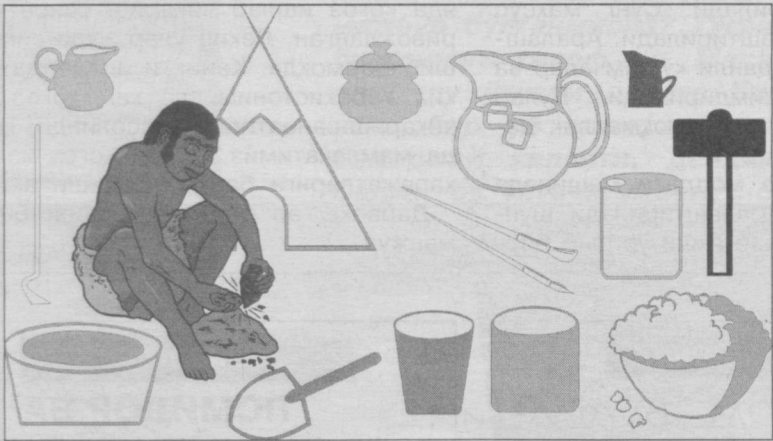
МУЛКНИНГ ПАЙДО БЎЛИШИ

Ўтган дарсларда шахсий ва оилавий мулк ҳақидаги баъзи бир маълумотлар билан танишган эдик. Келинг, энди мулк ҳақида батафсилроқ тўхталайлик.

Ҳўш, мулк қандай пайдо бўлган?

Дастлаб, ҳамма нарса табиатда тўкин-сочин бўлиб, одамлар ўз эҳтиёжларини фақат табиатдаги нарсалар эвазига қондирган пайтларда ҳеч қанақа мулк бўлмаган. Кейинчалик одамларнинг сони ва уларнинг эҳтиёжлари кўпайиб, табиатдаги ноз-неъматлар етишмай борган. Натижада, одамлар озуқа кўп бўлган ерларни, ўрмонзорларни излаб топиб, уларга эгалик қила бошлаганлар. Овчилик билан шугулланганлар. Биринчи шахсий мулк ҳисобланмиш ов қуролирига эга бўлганлар. Чорвачиликни ўрганиб олганларидан сўнг, чорва молларига эгалик қила бошлаганлар. Деҳқончилик билан шугулланиш натижасида эса ерга, турли хил деҳқончилик қуролирига эгалик қила бошлаганлар. Одамларнинг бошпанага, кийим-кечакка ва уй-рўзгор буюмларига бўлган эҳтиёжи уларнинг бу нарсаларга эгалик ҳиссини келтириб чиқарган.

Шу тариқа, мулк пайдо бўлган. Шу тариқа, бу нарсаларнинг эгаси - мулкдор пайдо бўлган.

Одамлар сонининг ва эҳтиёжларнинг тобора ўсиб бориши, борган сари кўпроқ табиий ресурсларга бўлган заруратни келтириб чиқарган. Натижада, одам эгалик қилиши мумкин бўлган ҳамма нарса шу заҳотиёқ ўзлаштирилган ва мулкка айланттирилган. Мулк талашиш натижасида катта-катта урушлар бўлиб турган.

Ҳатто, шундай замонлар бўлганки, одамнинг ўзига ҳам мулк сифатида қаралган. Сизга тарих дарсидан маълумки, қулдорлик тузумида одамлар мулк сифатида - қул қилиниб, уларнинг меҳнатидан фойдаланилган, сотилган ва сотиб олинган.

Мулкнинг кимга тегишли эканлигига қараб шахсий, оилавий ва жамоа - қабилавий мулклар пайдо бўлган. Давлатларнинг вужудга келиши билан эса давлат мулки пайдо бўлган.

Одатда, шахсий мулк - шахсий эҳтиёжларни, оилавий мулк - оилавий эҳтиёжларни, жамоа мулки - жамоа эҳтиёжларини ва давлат мулки - давлат миқёсидаги эҳтиёжларни қондиришда ишлатилган.

Билиб қўйган яхши

СОДИҚ ТАЛАБАЛАР

Энг бой америкалик “Майкрософт груп” компаниясининг эгаси Билл Гейтс ва унинг ҳамкасабаси Стивен Боллер 1996 йил октябрь ойида ўзлари ўқиган Гарвард университетига 20 млн. доллар ҳажмда ҳайрия маблағини ўтказишган.

23 - ТОПШИРИҚ

МУЛКНИНГ ПАЙДО БЎЛИШИ

1. Қуйида ёзилганлар ичидан нотўғри жумлаларни “?” белгиси билан ажратинг.

Мулкнинг пайдо бўлишига

1. одамлар сонининг кўпайиши

2. одамлар эҳтиёжининг ортиши

3. оилаларнинг вужудга келиши

4. иқлимнинг ўзгариши

5. табиатдаги ноз-неъматларнинг етишмасдан қолиши

сабаб бўлган.

2. Жумлани тўлдилинг.

Мулк биринчи марта _____

пайдо бўлган.

3. Оилавий ва жамоа мулклардан қайси бири олдин вужудга келган?

Жавоб: _____

4. Одамлар овчилик, деҳқончилик ва чорвачилик билан шугуллана бошлаганда пайдо бўлган мулкларни сананг.

Жавоб: _____

5. Босқинчилик урушларнинг келиб чиқиш сабаблари ва улардан кўзланган мақсад нима бўлган?

Жавоб: _____

6. Жумлани тўлдилинг.

Қулдорлик тузумида қулдор ўз қулларига нисбатан _____ ҳуқуқларига эга бўлган.

7. шахсий, қабилавий, оилавий ва давлат мулкларининг пайдо бўлиш тартибида ёзиб чиқинг.

Жавоб: _____

1. _____;

2. _____;

3. _____;

4. _____;

8. Қадимда кўпгина географик кашфиётларга, хусусан, Америка қитъасининг кашф қилинишига нима асосий туртки бўлган?

Жавоб: _____

Исм-шарифингиз _____

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

Диққат!

СИРТҚИ ТЕЛЕВИЗИОН ОЛИМПИАДА!

Азиз тенгдошлар! Иқтидорли ёшларнинг телевизион олимпиадаси бошланганидан хабарингиз борми? Математика, физика, химия, иқтисод фанларидан ҳар йил ўтказилиб келинаётган сиртқи телевизион олимпиаданинг бу йилги 1-тур топшириқлари “Маърифат” газетасининг 1999 йил 10 февраль сониде эълон қилинди. Лекин афсуски, “Маърифат” газетаси қўлма-қўл бўлиб кетиб, ҳамма ўқувчиларга етиб бормаяпти, олимпиада учун ажратилган вақт эса оз қолаяпти.

Азиз “Тонг юлдузи” газетаси! Биз ўқувчилар иқтисодиёт фани бўйича маълумотларни сенинг саҳифаларингдан қидиришга ўрганиб қолдик. Шу сабабдан, ҳеч бўлмаганда иқтисод фани бўйича олимпиада топшириқларини ўз саҳифаларингдан, қайтадан бўлса-да, бериб борсанг. Шунда сиртқи олимпиада ҳақида республика бўйича янада кўпроқ ўқувчи хабар топиб, унга қатнашса мақсадга мувофиқ бўлади, деб ўйлайман.

ИҚТИСОД ФАНИДАН ТОПШИРИҚЛАР:

9-СИНФ:

1. Фирма банкдан 2500000 сўм оддий фоиз ставкаси шартларида 3 ойга қисқа муддатга кредит олди. Агар кредитларнинг йиллик фоиз ставкаси 44% бўлса, қарзнинг жами фоиз миқдорини аниқланг.

2. 1 кг. конфетнинг тан-нархи 275 сўм бўлиб, у нархнинг учдан икки қисмини ташкил этади. Фирма 1 йилда 30 тонна конфет ишлаб чиқарган бўлса, фирманинг даромади, чиқими, йиллик фойдасини топинг.

3. Корхона ишчиларининг меҳнат унумдорлиги 1-йили 20%, 2-йили 5%га ошди. Корхона ишчиларининг бу икки йил ичида меҳнат унумдорлиги неча фоиз ошди?

4. Бозорда тарвузга бўлган талаб ва таклиф $p=5q+100$; $p=4q+10$ нинг графикларини чизинг. Агар тарвуз нархи 30 сўм бўлса, бозорда тарвуз тақчил бўладими ёки ортиқча бўладими? Нарх 60 сўм бўлганда-чи? Бозор мувозанат нархи неча сўмни ташкил қилади?

10-СИНФ:

1. Бригада бир кунда 20 тонна картошка ёки 10 тонна пиёз ҳосилини йиға олади. Кичик техника қўлланданда эса меҳнат унумдорлиги 2 марта ошади. Текисликда бригаданинг ишлаб чиқариш имкониятлари эгри чизигининг ўзгаришини таҳлил қилинг.

2. Корхона I кварталда 2 млн. сўм, II кварталда 1,8 млн. сўм, III кварталда 2,4 млн. сўм, IV кварталда 1,8 млн. сўмлик маҳсулот сотди. Корхонанинг йиллик даромади қанча? II, III, IV кварталда меъёрий даромад

қандай бўлади?

3. Иш куни 8 соат. Соатбай иш ҳақи 60 сўм. Туфли нархи 2300 сўм. Иш куни ўзгармади. Соатбай иш ҳақи 70 сўмга кўтарилди. Туфлининг нархи 2850 сўмга етди. Туфлининг иш ҳақига нисбатан нархи арзонлашдими ёки қимматлашдими?

4. Корхонанинг жами харажатлари 5 млн. сўмга тенг. Шундан 12% газ харажатлари. Давлат корхонага сотадиган газнинг нархини 30% туширди. Давлат корхонага неча сўмлик ёрдам кўрсатди?

11-СИНФ:

1. Маҳсулотга бўлган талаб $p+q=1000$; таклиф $q^2=5$
 $p=— + — q + 920$
 30 2

функциялар ёрдамида берилган маҳсулотнинг бозор мувозанат нархини топинг.

2. 1997 йилда номинал ЯММ 325 млрд. сўм бўлиб, 1998 йилда 546 млрд. сўмни ташкил этди. Нарх индекси 1998 йилга 1997 йилга нисбатан 1,5 марта бўлса, ишлаб чиқариш ҳажми неча марта ошган?

3. “Бизнес фонд” фермер хўжалигига 5 йил муддатга мураккаб фоиз шартлари асосида 2 млн. сўм кредит ажратди. Хўжалик кредит муддати тугагандан сўнг “Бизнес фонд”га жами 3543122 сўм қайтарди. “Бизнес фонд” фермер хўжалигига қандай йиллик фоиз ставкасида кредит берган?

4. Тижорат банкининг заҳира маблағи 24 млн. сўм, заҳира нормаси 16%. Банкнинг умумий маблағини топинг.

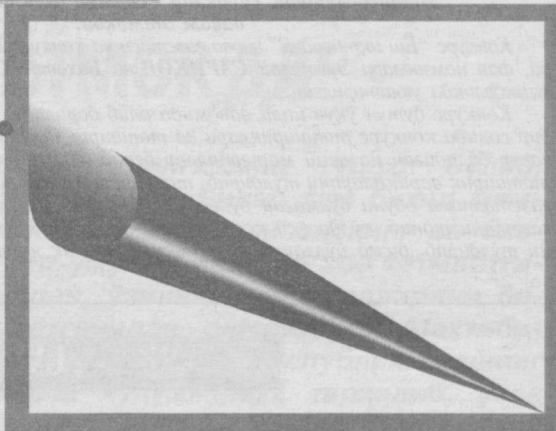
Азиз тенгдошлар! Эслатиб ўтаман, сиртқи мусобақа қуйидаги муддатларда ўтказилади: I-босқич январь-февраль ойлариде; II-босқич март-апрель ойлариде; III-босқич май ойиде. I-босқич топшириқ жавобларини март ойигача қуйидаги манзилга юборишларингиз лозим бўлади: 700011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 69, “Маърифат” бош муҳарририяти, иқтисод бўйича сиртқи телевизион олимпиадасига.

Олимпиада ҳақида тўла маълумотни эса “Маърифат” газетасининг 10 февраль сони орқали олишингиз мумкин.

Азиза ҲАЙДАРОВА,
ТошДУ қошидаги гимназия ўқувчиси.

Билиб қўйган яхши

ОҚ ҚОҒОЗ,
ОППОҚ ҚОҒОЗ...

Қоғоз илк бор қаерда ишлаб чиқарилган ва нимадан ишлаб чиқарилганини биласизми?

Ёдингизда турсин: қоғоз ҳам Шарқда яратилган мўъжизаларнинг бири. У II асрда Хитойда кашф этилган. Уни тут дарахтининг илдизидан олганлар. Қоғоз Европага келгач, бу ерликлар унинг таркибини аниқладилар ва қамишдан, сомондан қоғоз олишни йўлга қўйишди. Бироқ шарқликлар кашфиёти — дарахтдан олинган қоғоз энг аъло сифатли қоғозлигича қолди. Бундай қоғозни ипак қоғоз (шойи қоғоз) дейдилар.

Аста-секин қоғоз ишлаб чиқарувчи кудратли машиналар яратилди. Уларни катта дарёлар ёки улкан сув ҳавзалари ёқаларига ўрнатиб кўплаб қоғоз ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бунинг учун ёғоч ёўлалар юпқа пайрахаларга бўлинади. Пайрахаларни қиймалаб, жуда майин қипиқлар (талқон)га айлантрилади. Сўнг махсус суюқлик билан аралаштирилади. Аралашмага махсус ёғ, маъданли қўшимчалар ва канифол елими шимдирилади. Булар қоғознинг силлиқлиги, сув юқмаслик даражасини оширади.

Шундан сўнг қоғоз моддаси машинада жуда узок, яхшилаб аралаштирилади, шунда ундаги тола-толалар яхши ўрилиб бир-

бирига чирмашиб кетади. Сўнг аралашманинг суви сиқиб чиқарилади, уни қурийтиб, иссиқ вилка (улкан ўқлок) билан текисланади. Ҳосил бўлган юпқа қоғозни ўраб, катта-катта рулон (ўрама)лар ҳосил қилинади.

Қоғознинг сифати унинг силлиқлиги, оқлиги, пишшиқлиги, механик чидамлилиги, букилувчанлиги, босмахона бўёқларини шимувчанлиги каби хусусиятларига қараб аниқланилади.

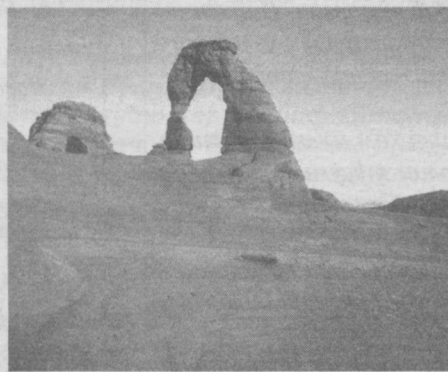
Босмахона саноатида қоғознинг бир неча турлари ишлатилади. Газета босиладиган қоғозни газета қоғози дейилади. Унинг таркиби 70 фоиз оддий дарахт моддаси, 30 фоизи эса ўрмон арчаси (ель) целлюлозасидан иборат бўлади. Газета қоғозини ишлаб чиқариш унча мураккаб эмас. У анча чидамли ва бўёқни яхши олади.

Ҳозирги даврда Россия, Канада, АҚШ, Япония, Финландия, Франция ва Германияда қоғоз ишлаб чиқариш саноати яхши ривожланган. Лекин улар жуда қимматлашиб бормокда. Кейинги йилларда Мустақил Ўзбекистонимизда ҳам қоғоз ишлаб чиқариш саноатига асос солинди. Тез орада мамлакатимиз четдан қоғоз келтириш харажатларига барҳам бериши аниқ.

Дарвоқе, ер юзида қоғознинг 600 хили мавжуд.

Атамашунослик

ЎЗИГА НОМ БЎЛГАН
ДАРЁ ВА ТОҒЛАР

Географияда жуда қизиқ атамалар кўп. Уларнинг анчасига унинг асл моҳиятидан келиб чиқиб номлар берилган. Бу худди “Ёғли ёғ” ёки “нон нон” дегандек гап.

Масалан, Қозоғистонда Тенгиз номли кўл бор. Тенгиз дегани - тенгсиз, катта дегани. Демак, катта кўлни қозоқ тилида Тенгиз кўли деб атаганлар.

Кордильер тоғ тизмасининг номи ҳам испан тилида “тоғ тизмаси” дегани. Гоби саҳроси қадимги мўғил тилида “сувсиз ер” дегани. Гоби сўзи кейинчалик чўл ва ярим чўл ландшафтларга нисбатан доим қўшиб қўлланиладиган бўлиб қолди.

Ёки Жанубий Америкадаги Атакама саҳросининг номи ҳам қадимги ҳиндулар тилида “сахро ер” маъносини англатади.

Ильмен кўлининг номи-чи? “Ильмен” сўзининг луғавий маъноси майда кўллар дегани. Бу атама ҳам дунёда кенг тарқалган.

Ньяса кўли бор. Ньяса - банту тилида кўл дегани. Россиядаги Дон дарёсининг номи ҳам дарё деган эроний сўзнинг ўзгинаси.

Ҳа, табиат атамашунослигида бундай холлар кўп учрайди.

Пазанда

ПОМИДОР ВА
ТУХУМЛИ САЛАТ

3-4 та помидор, 1-2 та тухум, 1 та пиёз, 3-4 ош қошиқ сметана, таъбга қараб туз ва қалампир.

Помидор, пиёз, қаттиқ қилиб пиширилган тухум паррак қилиб тўғралади ва қатқат қилиб идишга солинади. Устидан туз ва қалампир сепилади, сметана қуйилади, майда қилиб тўғралган укроп билан безатилади. Бу салатга тўғралган бодринг қўшиш мумкин.

СЕРБЧА САЛАТ

3 та помидор, 1 та бодринг, 3 та пиёз, 1 та аччиқ қалампир, 2 ош қошиқ петрушка, 4 ош қошиқ ўсимлик мойи, 2 чой қошиқ сирка, таъбга қараб туз.

Помидор, бодринг, пиёз ва қалампир майда қилиб тўғралади (айниқса, пиёз ва қалампир), уларга майда қилиб тўғралган петрушка, ўсимлик мойи, сирка қўшилади ва холодильникда 1 соат сақланади.

ОШ ТУЗИНИНГ
ҚУШИМЧА
ҲАЗИЛАТЛАРИ

Агар сурп халталарини жуда шўр номакбда 20 минут қайнатиб олинса, унда сақланадиган ун ва бошқа маҳсулотларга мита тушмайди.

Грелка сувига бир чой қошиқда туз солиб юборилса, у узок вақт совумайди.

Қуриб қолган ёнғоқни 4-5 кунгача номакбга солиб қўйилса, таъми ва нами тикланади.

Томат пастаси очик идишда турганда бетига туз сепиб бироз доғланган мой қуйилса, уни моғор босмайди.

ЛИЦЕЙНИНГ ОЙДИН ЙЎЛИ

Биз Тошкент шаҳар Сирғали туманидаги 300-лицей-мактабнинг ҳозирги кундаги фаолияти билан танишмоқ истагида шу лицей директори - Дилшода АБДУНАЗАРОВА билан суҳбат қурдик. Суҳбатга бизнинг ижодий гуруҳимиз тайёр эди-ю, аммо директорнинг мактаб ишларидан қўли бўшамас эди. Бу ҳол бизни хурсанд қилди, ҳар ҳолда бу лицейда жон бор! Бу лицейдаги барча уринишлар дастлаб бор бўлган камчиликлар тўғрилиб, унинг йўли янада равион ва ёруғ бўлишига, унда таълим олаётган ўқувчиларнинг кўндан-кўн орзулари рўёбга чиқишига ишонч ҳосил қилдик.

мактабда ўқув қуроллари ва жиҳозлар билан таъминланган синф хоналарини кўздан кечирдик. Маълум бўлишича, лицейда 3 та IBM компьютерлари билан жиҳозланган информатика хоналари, 2 та химия ва 4 та физикадан лаборатория кабинети ва жуда кўп математика, она тили ҳамда инглиз тили кафедралари мавжуд экан.

- Ҳозирги кунда мактаб ўқувчиларига 72 ўқитувчи таълим бермоқда. Шулардан 2 нафари профессор бўлса, 70 киши фан номзоди. Бу устозларнинг барчаси савияси баланд ва билим даражаси кучли бўлган ўқитувчилардир.

- Ҳозир сиз айтиб ўтганингиздай, лицейга фақат юқори малакали ўқитувчилар танлаб олинган экан. Шу педагогик даврингизда ўқувчиларни бирор сабабдан уришга мажбур бўлганмисиз? Тўғри, бу қонунга хилоф иш. Масалан, шу ўқувчи дарсга бир неча бор уй вазифаларини бажармай келяпти, дейлик. Балки, бу ўқувчи уйдаги но-

Она тили ва адабиёти ўқитувчиси Мақлиё Атаева.

амалга оширилаяпти ва ўз навбатида бир қатор муаммолар ҳам ҳал қилинаяпти. Бу борада сизнинг фикрингиз қандай?

- Юртимизда бу борада амалга оширилаётган ишлар, кўрилаятган барча тадбирлар биздаги бир қатор камчиликларни бартараф этишимизга қаралаётган ҳаракатлардан мен жуда хурсандман. Она Ўзбекистонимиз келажакда бир қатор юксак тараққий этган давлатлар сафида қаддини тиклаб, ўз ўрнини эгаллаб олади, деган умидаман.

- Дастурда 1999-2000 йилларда 187 академик лицей ва касб-ҳунар коллежларини қуриш ва 110 та шундай муассасани таъмирлаш кўзда тутилган. Келажакда 300-лицей академик лицей бўладими ёки касб ҳунар коллежими?

- Бу масала 2001 йилда ҳал бўлади, деб ўйлайман.

- Сиз бир қанча мактаб ўқувчилари билан Англияда сафарда бўлган экансиз. У ердаги ўқитиш тизими билан бизнинг ўқитиш тизимимиз орасида қандайдир ўхшашлик нуқталари борми?

- У ерда ўқитиш тизими ҳам, услуби ҳам умуман ўзгача, қийин ва мураккабдир. У ерда ўқувчиларни билим даражасини оширадиган, уларга ўз касбларини эгаллашга ёрдам берадиган дастурларидаги айрим тартиблар бўйича ўтиладиган лицей ва коллежлар бор. Унинг устига чет эл мактабида тартиб-интизомга қаттиқ туришади.

- Мактабга мактаб либосида келиш шартми? Шим кийдиган ёки махсус лицей-мактаб либосида келмайдиган, сочини ёйиб юрадиган қизларга, умуман, ўқувчиларга қандай муносабатда қарайсиз?

- Албатта, мактабга мактаб либосида келиш шарт. Аксинча, турли хил безакли кийимларда, ранг-баранг кўйлак ёки шимларда кийиниб келган ўқувчи мактабдаги бошқа ўқувчиларни табақаларга ажратишга олиб келади. Бу эса жуда ёмон ҳол. Лекин, гапга кулоқ солмайдиган,

ўқишга эмас, балки томоша кўрсатиш учун келган ўқувчининг ўзига инсоф берсин, деб худодан тилаб қоламан.

- Дарвоқе, мактабда 2000 дан зиёд ўқувчи таҳсил олмоқда, дедингиз. Улар учун яна қандай шарт-шароитлар яратилган? Масалан, қандай тўғарақлар ташкил қилинган.

- Ўқувчиларимизнинг билим даражаси юқори бўлиши учун, кейинчалик ўз йўлини топиб, маълум бир касб эгаси бўлиб етишиб чиқишлари учун мактабимизда рақс, каратэ, баскетбол, волейбол, шашка ва шоҳмат, теннис тўғарақлари очилган ҳамда ҳозиргача ўқувчиларда бунга қизиқиш ошса ошдики, лекин камайганича йўқ. Ҳа, айтганча, мактабимизда бу йил қизлар клуби очилди. Бу клуб номи "Қизларжон" бўлиб, унда фақат 9-, 10- 11-синф ўқувчилари иштирок этадилар. Ҳар ойда маълум бир синфлар тайёрлаган қизиқарли ўйинлар, беллашувлар ва бошқа тадбирлар ўтказилади.

- Айни пайтда мактаб жамоаси қандай ишлар билан банд?

- Ҳозирги кунда, мактаб ишлари билан бандмиз. Ўқувчиларга фақат биргина тилагим: соғ бўлишсин, ўқишсин, илм олишга интилишсин, изланишсин.

Ҳозирги кунда одамлар, айниқса, ота-оналар мактабларнинг ҳозирги кундаги фаолияти қандайлигига қизиқмоқда. Қайси мактабга ёки лицейга берсам, боламнинг ўқиши яхшиланиб, билим даражаси кўтарилади, деган гапларни кўп эшитамиз. Ота-оналарнинг кўпчилиги фарзандларини яхши лицей ёки коллежда таҳсил олишларини хоҳлайдилар. Бу уларнинг ўзига боғлиқ, албатта. Хуллас, лицей фаолияти билан шуғулланиб, уни янада юқори чўққиларга олиб чиқишга интилаятган инсонларга омад ва ривож тилаб қоламиз ҳамда мактаб ривожини учун ўқувчилар ҳам ўз ҳиссаларини қўшади деган умиддамиз.

Нигора ЮСУПОВА,
Феруза МУЯССАРОВА,
ёш мухбирларимиз.

Биология ўқитувчиси Нодира опа.

- Мана шу сиз кўриб турган ҳашаматли лицей биноси 2 корпусдан иборат, - деб гап бошлади Дилшода опа, - биринчи бино қурилгач, 1991 йилда 2-бино тикланиб, ишга туширилди. Янги қанот биносига 7-синф ўқувчилари қабул қилинди. Улар 4 йилдан сўнг лицейни аъло баҳоларга битириб, энг яхши олий маълумотли мутахассислар бўлиб етишмоқда. Ҳа, битирувчиларимизнинг барчаси турли олий ўқув юртларига киришга муяссар бўлишди. Ҳозирги кунда эса мактабимизда 2000 нафар ўқувчи таълим олаётир. Шулардан 1200 нафари ўзбек, 800 бола эса рус ва бошқа миллат фарзандларидир.

Суҳбатимиз давомида биз

хушликлар, ташвишлар туфайли, масалан, ойиси ёки бувиси қаттиқ касал бўлиб, уларга қараб дарс қилолмай қолган бўлса керак. Сиз шундай вазиятга тушганмисиз ёки бўлмаса агар мана шундай вазиятга тушиб қолсангиз бу вазиятдан қандай чиқиб кетган бўлардингиз?

- Саволингиз ўринли ва анча ўйлантирадиган савол. Мен бу саволга қуйидагича жавоб беришим мумкин. Мабодо, шундай вазиятга тушган тақдиримда ҳам мен ўқувчини ҳеч қачон урмаган бўлар эдим.

- Яхши биласиз, Ўзбекистон Республикасида Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастури асосида жуда катта ишлар

ДЎСТИ БОРГА - ОМАД ЁР

Дунёдаги муқаддас ва энг азиз инсон ота-она ва дўст бўлса керак, деб ўйлайман. Чунки ота-она боласи катта бўлиб уйғайгунча асраб-авайлайди ва уни вояга етказди.

Дўст ҳам шундай бўлади. У оғир кунда ярайдиган, касал бўлсанг қарайдиган, ҳар қадамда кўмаклашадиган бўлади. Лекин айрим дўстлар чинакам вафодор дўст бўла олмайдилар. Улар кишининг бойлиги учун, обрў-эътибори учун дўст тутинадилар.

Ҳақиқий, нияти пок, қалби тоза, олижаноб инсонгина бировга дўст бўла олади. Мен бунга мисол қилиб чин дугонам Мўтабарни айта оламан. Чунки у менга биргина синфдош бўлибгина қолмай, энг яқин дўстдир. Мен унга доимо ишонаман. Бундай азиз дўстим борлигидан фахрланаман. Дўстларим янада кўпроқ бўлишини истайман.

*Дўсти борга омад ёр,
Дўсти кўплар - бахтиёр.
Оғир ишда кўмақдош,
Керагида у сирдош.
Дўстим бор деб қаддинг кер,
Ҳеч жойда бўлмайсан ер.
Дўстинг доим ардоқла,
Унинг ишончини оқла.
Дўсти борга омад ёр,
Дўсти кўплар - бахтиёр.*

**Ирода ТОЖИЕВА,
9-синф ўқувчиси.**

Ўз мухбирларимиз ёзадилар:

ҲОВЛИМИЗГА ҲАМ БАҲОР КЕЛДИ

Бизнинг уйимизга баҳор ҳар йилдагидан ўзгачароқ бўлиб киради келмоқда. Ҳовлимизга турли хил ош кўкатлар экканмиз. Чиройли атиргуллар ҳам кўп. Ҳовлимизда ҳозир манзара ўзгача: меваги дарахтлар, гуллар бир сўз билан айтганда, табиат гўзалликлари кўп. Ҳаммаёқ ям-яшил, эрта тонгда кўкатларимизнинг барглари ялт-юлт этиб кўзни қамаштиради. Ажойиб! Бориб ушласам, томчи-томчи худди ёмғир сувларига ўхшайди. Ана шундай вақтларда баҳорнинг кароматига тасаннолар айтгим келади. Далаларга чиқсам, оёғим остидаги яшил майсаларни кўриб, уларни босиб юргим келмайди. Худди улар менга: "Ҳой бола, эндигина қишнинг азобидан, қаҳратонидан қутилган бўлсам, сен мени янчиб ташламоқчимисан", - дегандек бўлаверади. На илож, йўлимни давом эттираман.

Шундай қилиб баҳор келиши билан анча ишим кўпайди. Энди ҳовличилик: ер чопиш, дарахт экиш, тоқларга қараш ва бошқа ишларим кўпайган. Лекин дарсларни ўз вақтида тайёрлайман.

Баҳор янгиланиш, яшариш деганлари тўғри экан. Мен бунга мана шу йил амин бўлдим. Қаранг-а, ҳаммаёқ қаҳратон қишда яхлаб қолса-ю, баҳорнинг бир жилмайиши билан ердан майсалар чиқса, дарахтларга жон кирса, ерларда қурт-қумурсқалар ўрмаласа, ҳайвонлар қиш уйқусидан турса. Бурчақда занг босиб ётган кетмон далага югурса... Эҳ, баҳор мен сени шунчалар севаманки, тасаввур қила олмайсан. Қани энди бир умр кетмай қолсанг.

**Ирода СОБИРЖОН қизи,
Республика педагогика
билим юрти 1-босқич
талабаси.**

ИҚТИСОДИЁТ БИЛАН МАЪРИФАТ - ҚЎШ ҚАНОТ

Одамлар орасида маданиятли бўлгин деган ибора кўп учрайди. Нега? Бу саволга қуйидагича жавоб бериш мумкин. Киши қанчалик зеҳнли, сезгир, ўзини идора қила оладиган, оғир-вазмин бўлса ўз ҳурмати билан, ундай кишиларни маданиятли деб атаймиз.

Жамиятда юқоридаги ҳислатларга эга бўлган кишилар кўп бўлса, жамиятда ривожланиш ва ўсиш авж олади. Бундай жамиятда маърифатли кишилар кўпаяди ва етишиб чиқаверади. Бунга албатта, тўғри йўлга қўйиш, шу билан биргаликда зиёли кишилар сафини янада кенгайтириш керак.

Жамиятимизда маърифатли ва маданиятли кишилар кўпаяверар экан, юртимиз шунчалик жаҳон миқёсига кўтарилаверади. Фан ривожланган жойда ҳаммаи иқтисод ҳам яхши йўлга қўйилган бўлади. Фан ривожланиб, иқтисод яхши ривожланмаган бўлса, бу давлатни тараққий этган давлат деб атай олмаимиз. Чунки давлатларни ривожланганлигини аниқлашда уларнинг ҳам фан томонидан, ҳам иқтисодий жиҳатдан даражаси инобатга олинади. Демак, маърифат ҳам, маданият ҳам иқтисод билан чамбарчас боғлиқдир. Иқтисоди ривожланмаган давлат ҳеч қачон жаҳон бозорига чиқа олмайдилар. Шунинг учун ҳам иқтисод ҳозирда муҳим эҳтишлардан бири ҳисобланади. Биз ёшлар етук билимли бўлиб етишсак, иқтисодни янада кучайтириш бу бизнинг энг биринчи вазифаларимиздан биридир.

И.МИРСОАТОВА.

ИБРАТ МЕЗОНИ

Гул гулга қараб ўсади. Ниҳол дарахтга қараб ўсади. Одам одамдан ибрат олиб камол топади. Шунга ўхшаб, мени ҳам ибрат оладиган ўз устозим бор. Менинг устозим - Абдиева Олия опа. Улар бизга она тили адабиётидан дарс берадилар. Олия опамиз ўқувчиларга ҳам устоз, ҳам иккинчи оналик вазифасини бажарадилар. Ўқитувчимиз ширин сўзликлар, меҳрибонликлар билан ҳаммага ёқади. Ёш ўқитувчилар ҳам у киши билан маслаҳатлашиб иш туташади. Улар бизга бор билимларини бе-

ришга ҳаракат қиладилар.

Устозимиз бизларни фарзандим, деб атайдилар. Бизлар мактабга борганимизда бирон нарсани ўрганиб кетишимизни хоҳлайдилар. Улар бировга яхшироқ, бировга номига дарс ўтиш эмас, билимларини ҳаммага бирдек улашадилар.

"Бир-бирингизга меҳрибон бўлинг, илойим касал бўлмангу, биронтангиз касал бўлиб қолсангиз шу ўртоғингизни кўргани боринг, ўша дўстингиз сизни кўриб касаллиги ҳам эсидан чиқиб кетади. Сизларни ишбилармон, олим, мутахассис, шоиру шоиралар бўлиб етишишингизни хоҳлайман", дейдилар. Уларни мана шу фазилатлари учун ҳам ҳамма ёқади.

Мен Олия опамни шунақанги яхши фазилатлари учун ҳам қадрлайман. Яхши кўриб, ибрат оламан.

**Малика АЗИМОВА,
Собир Раҳимов туманидаги
111-мактаб ўқувчиси.**

КИНОФИЛЬМ - ҲАМ ШУҲРАТ, ҲАМ ҲУРМАТ, ҲАМ ДАРОМАД ОМИЛИ БЎЛСИН

Ҳаётда орзуси йўқ инсон бўлмаса керак. Чунки ҳар бир инсон орзусига интилиб ва шу орзусига эришиш учун яшайди.

Менинг орзуларим жуда кўп. Энг катта орзуларимдан бири - кинофильмларда рол ижро этиш ва катта-катта актёрлар билан ҳамкорликда ишлаш. Ҳозир ёшлар учун берилаётган кинофильмлар ҳаётга анча мос.

Кино яратишда энг қийин иш режиссёрнинг бўйнига тушади. Лекин актёрга ҳам осон эмас. Менга актёрлардан: Ёдгор Саъдиев, Гулчеҳра Саъдуллаева, Мадина Мухторова, Эркин Комиловлар ижролари жуда ёқади. Режиссёрлардан Юсуф Розиров, Шараф Бошбеков, Мирабос Мирзааҳмедов. Бундай актёр ва режиссёрлар билан

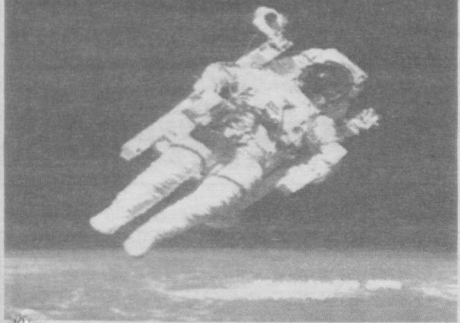
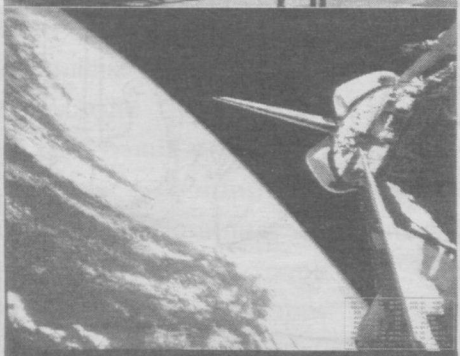
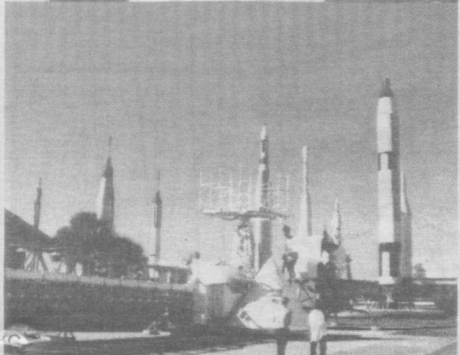
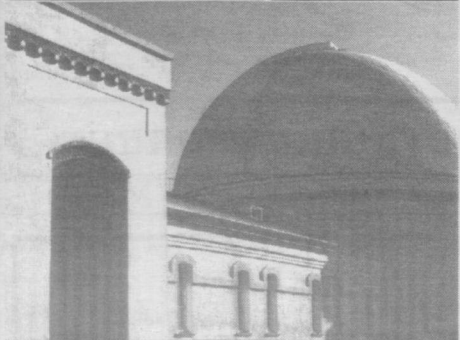
ишлаш мен учун катта бахт.

Ҳар бир режиссёр катта маҳорат ва истеъдод эгаси бўлиши керак. Режиссёрлик оғир, машаққатли, лекин бир томондан фахрли касб. Инсон орзусига эришиш учун ҳаракат қиладилар, интилади. Мен ҳам орзуимга етишиш учун қўлимдан келганича ҳаракат қиламан.

Ахир кинофильмларда халқимиз ҳаёти, тақдири акс этади. Улар ҳам Ватанимизни шаъни, шарафи. Мана, Ҳиндистонни, Бразилияни, Италияни дунё асосан кинофильмлар орқали танийди. Мен орзуимга етишсам, фақат Ватанимга шуҳрат келтирадиган, ўзбек халқига ҳурмат келтирадиган жаҳонгашта асарлар яратаман. Мен яратадиган, қатнашадиган фильмлар Ўзбекистон ҳазинасига ҳазина қўшиши зарурлигига ҳам аҳамият бераман.

**Гўзал ТУРСУНОВА, Акмал
Икромов туманидаги
116- мактаб ўқувчиси.**

ЮРИЙ ГАГАРИННИ ЎЗГА САЙЁРАЛИКЛАР ЎҒИРЛАБ КЕТГАН РОСТМИ?

Инсоният оламида оламшумул янгилик яратилиб, космосга инсон оёғи етганига ҳам 38 йил бўляпти. Бу парвозни Юрий Гагарин амалга оширган эди. Уни само сирлари болалигиданок ўзига мафтун этган эди.

Худди ҳозиргидек атрофдан мафтункор баҳорнинг ташрифи яқинлигини майин шабадалар элчилик қилиб билдираётган пайтлари Юра ҳам тенгдошлари билан варрак учирай эди. Варрак кетидан қувончига сиймай, энтикганча югуриб, "қани эди улардек учсам", - дея орзу қиларди.

Болаликнинг беғубор орзулари холис бўлади. Афсона бўлиб кўринган орзу Юрани ҳақиқат йўли сари бошлади. У Саратовдаги саноат техникумида ўқийди. Аэроклубга қатнаб, парашютда сакрашларни машқ қила бошлади. Кейин Оренбургдаги ҳарбий учувчилар билим юртини битир-

гач, Шимолга йўлланма олди. У ерда Гагарин кўп учди. Ўрганди, бўш вақтида фақат китоб ўқиди. Пухта билими, тиришқоқлиги билан устозу-тенгдошларининг ишончини қозонди.

Гагарин космонавтларнинг биринчи гуруҳида "космик" тайёргарликни бошлади. Шиддатли центрифум, вазнсизлик, сурдокамера синовларидан муваффақиятли ўтди. Хуллас, космик парвозга у қунт билан тайёрланди. Ниҳоят, учиб вақти ҳам етиб келди.

Орбита бўйлаб Ер атрофини 108 дақиқада бир марта тўлиқ айланиб чиқиб, Гагарин кемаси эсон-омон ерга қўнди. У одамлар билан бўлган учрашувларда Ер кўриниши, сайёрамининг мафтункор қиёфаси, "Восток" кемаси тизимининг иши тўғрисида ҳикоя қилиб берар эди.

Ҳа, 27 ёшли қахрамон Юрий Гагарин инсониятнинг олис фазога йўл очган илк қалдирғочи бўлиб қолди. Ажиб ўхшашлик: дарвоқе, қалдирғочлар баҳорни бошлаб беради. Гагариннинг парвози ҳам, буюк фаолияти ҳам ва... унинг ҳалокати ҳам айнан баҳор фасли билан омухта бўлиб кетган. У 1961 йилнинг 12 апрелида Ер атрофини айланиб чиқди. У 1968 йилнинг 15 февралда... самодан қайтаётиб фожиали равишда ҳалок бўлди.

Гагариннинг бемаҳал, фожиали ҳалокати сабаблари ҳам баҳор бағрида пинҳон қолди. Ер юзидаги кўп кишилар Гагаринни фазога 2-марта парвоз чоғида вафот этган, деб ўйлашади.

Яқин 10-15 йил давомида эса Гагаринни парвоз чоғида НУЖ (ўзга сайёралик)лар ўғирлаб кетган деган шов-шув юрибди. Ҳамма буюк инсонларнинг буюк тақдири ҳақида ҳар ким ўз билганича бир янгилик айтишга интилади. Биринчи фазогирнинг сирли ўлими ҳақида ҳам турли туман тусмоллар мавжуд. Улардан ҳақиқатга энг яқини, бизнингча, бултур - Гагарин вафотининг 30 йиллиги муносабати билан олиб борилган илмий тадқиқотлар бўлди. Бу изланишлар натижалари "Труд" ва "Аргументы и факты" ҳафталик газеталарида кенг ёритилди.

Яқинда, январь ойида шу нашрларда эълон қилинган мақолалар қалдирғоч фазогирнинг ҳалокати сабабларини ҳаётий далиллар асосида очиб берди. "Соат 10 дан 45 минут ўтгани" деб номланган мақола қуйидаги мазмунни ифодалаган: Гагарин тарихда биринчи бўлиб космосга парвоз этишга журъат этгани, шубҳасиз, мислсиз қахрамонлик эди. У она Ерга эсон-омон қўниши муносабати билан ҳукумат (собиқ СССР ҳукумати) фазогирни "Биринчи космонавт", "Совет Иттифоқи Қахрамони" унвонлари билан мукофотлади. Бу - Гагарин жасоратининг муносиб баҳоси бўлди. Бироқ ҳукумат ёш фазогирга "Синовчи-учувчи" даражасини беришга ҳам қарор қилди. Бу даражага - Гагарин

зор эмасди, аниқроғи у синовчи-учувчи сифатида тайёр эмасди. Чунки ҳарбий техника қондасига кўра бу даража энг мураккаб самолётларни оддий велосипеддек бошқара оладиган тажрибали учувчиларга берилиши шарт. Бундай тажриба эса самодан энг камида минг соат парвоз этган бошқарувчи-учувчиларда бўлади. Гагарин эса ҳарбий билим юртини битириб, штурвални бошқара бошлаганига кўп вақт бўлмаганди. Кейин фазога учиб юзасидан ўзига хос тайёргарликлар ҳам уни самолёт бошқаришдан тортиб олган эди.

Парвоздан кейин Гагариннинг ҳар бир дақиқаси жаҳон бўйлаб талон-тарож бўлди: уни халқаро конгрессларга, турли курултойларга, учрашувларга ва ҳоказо ва ҳоказоларга таклиф этишарди. Гўё биринчи космонавт қатнашмаса, кашшофлар курултойи ўтмайдигандек, академияларда илмий тадқиқотлар тўхтаб қоладигандек, ҳатто машҳур чорвадорлар билан унинг фермасида бирга суратга тушмаса, говмиш сугир сут бермай қўядигандек вазият юзага келди (ҳа, машҳур кишиларга ниҳоятда қийин. Уларнинг ихтиёри ўзида бўлмайди. Уларнинг вақтини ҳам, кун режасини ҳам бошқалар белгилаб беришади).

Шундай қилиб, Гагарин гарчи синовчи-учувчи деб аталса-да, самодан учиб заррача имкони қолмади. Унинг инон-ихтиёрини, имконини ўнинчи, балки мингинчи даражаги ишлар олиб қўйди.

Лекин... 1967 йилнинг кузида рўй берган бир воқеа Гагариннинг салкам 6 йилдан бери улоқ бўлаётган ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Америкалик киночилар Москва аэродромларидан бирида "Космосдаги жанг" номли фантастик фильмни суратга олмақчи бўлишди. Икки давлат (АҚШ ва собиқ СССР) раҳбариятидан рухсат олиниб, шартнома имзоланди. Фильмда биринчи қирувчи самолётни Юрий Гагарин, иккинчисини эса Иккинчи космонавт Гермат Титов бошқариши керак эди. Суратга олиш ишларида космик кемалар ўрнида энг янги улгудаги 2 самолёт танланди. Айтишларича, Титов бу янги ҳарбий машинани қойилмақом қилиб бошқаради ва топширикни аъло даражада адо этади. Иккинчи командир - Гагарин эса негадир самолётни бошқарувчиси ўрнига эмас, ёрдамчи ўтирадиган 2-кабинага қиради. Бошқарувчилик вазифасига бошқа - тажрибали синовчи-учувчини ўтказишади. Бу ҳолат аэродромда уларни кузатиб турган ўз ва чет эллик журналистлар ҳамда мутахассисларда қизиқиш уйғотди. Ҳаммада Гагариннинг учувчилик маҳоратига шубҳа уйғонди. Учиш тугалланади, фильмни суратга олиш якунланади. Бироқ Гагарин самолётдан ғамгин ҳолатда пастга тушади ва ҳеч кимга ҳеч нима демай зудликда уйига жўнайди.

- У эртасига ишга келганида

ҳам жуда ғамгин эди, - деб ёзади синов Марказининг бошлиғи. - Гагариннинг менга берган саволи шундай бўлди: - Бу майнавозчилик кимга керак эди? Дунёда "Гагарин фазога энагасиз учолмайди" деган гап тарқатиш учунми? деди у изтироб билан.

Қисқаси, шу воқеадан сўнг Юра ўзининг асосий иши - синовчи-учувчилик билан мунтазам шуғулланишга аҳд қилди. Сўнгги 5-6 ой давомида у кунда бўлмаса ҳам ҳафтада бир мартадан янги, мураккаб самолётларда самога парвоз қилиб турди. У ҳар гал янги-янги жанговар топшириқларни бажарар эди.

1968 йилнинг 15 февралда ўз касбдоши билан биргаликда янги ҳарбий самолётни синаш учун осмонга кўтарилади. Самодан улар синов дастурини амалга оширишлари керак эди. Лекин ҳеч қанча вақт ўтмай Ергаги бошқариш маркази Гагариндан шундай хабар олади: "Топшириқ бажарилди. Қўнишга рухсат беринг!" Нима бўлганидан беҳабар марказ самолётнинг қайтишига рухсат беради.

Лекин... бу мураккаб ҳаво машинаси она Еримизга қўнишига бир неча дақиқа қолганида портлаб кетади.

Портлаган ҳаво машинаси парчалари тушган жойдан 2 марҳум синовчи-учувчиларнинг вужудлари бўлақларини олиб текширилганда шу нарса аён бўлади: Гагариннинг танаси ҳавога тўйинган, демак у ҳозиргина портлаш жараёнида нобуд бўлган. Ҳамрохининг вужуди батомон қотиб улгурган эди.

Демак, самодан 2-учувчининг соғлиги ёмонлашган ва ёки у беҳосдан вафот этган (чунки уни кейинги вақтларда юраги безовта қилиб турарди. У ёзга чиқиб ишдан кетмоқчи эди).

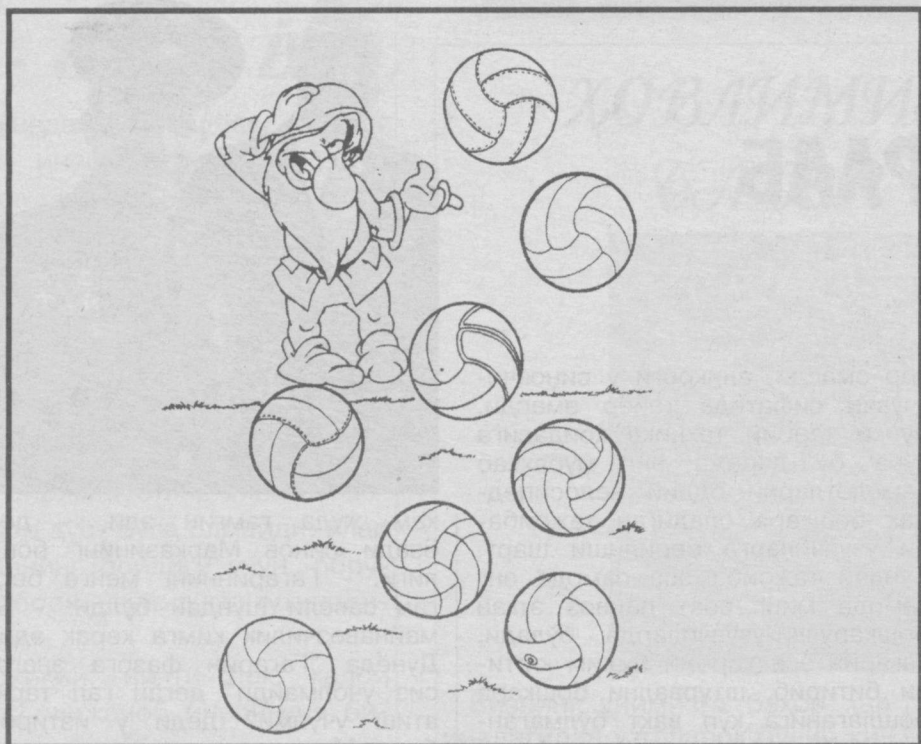
Ҳамрохидан ажралиб қолаётган (эҳтимол самодан ажралган) Гагарин эса муддатидан олдин ерга қайтишга мажбур бўлганди.

Эҳтимол, бу бемаҳал ўлимдан Гагариннинг кайфияти бузилган ва машинани бошқаришга руҳан қурби етмай қолгандир. Балки ҳали етарли тажрибаси йўқлиги сабабли штурвални бошқара олмай, ҳалокатга учрагандир. Бу ёлғиз ҳудода аён.

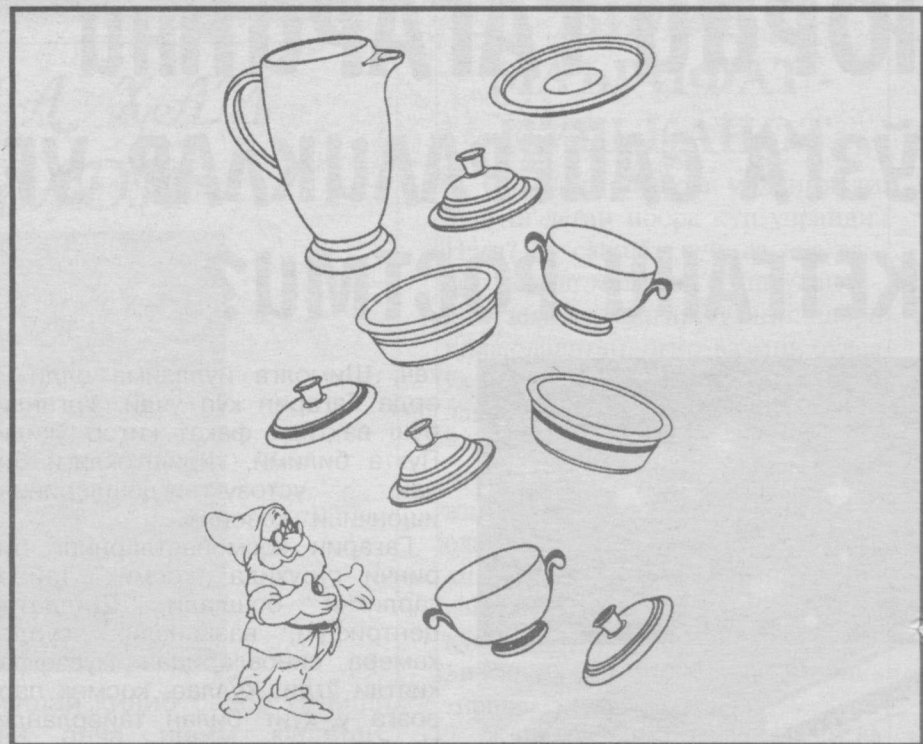
Биз учун аниғи шу: Гагаринни ўзга сайёраликлар эмас, ерликлар, ергаги ортиқча маш-машалар, "улоқ-улоқ" қилишлар нобуд қилди.

Қиссадан ҳисса шуки, ҳар ким ҳаётда ўзининг асосий вазифасини, касбини 1-ўринга қўйсин. Одамни бошқа ишларга чалғитиш (ҳатто у даҳо бўлса ҳам) унинг истеъдодини парчалайди, вақтини ўғирлайди, уни маънан ва жисман ҳалок қилади. Бунга эса ҳаргиз йўл қўйиб бўлмайди.

Музаффар ПИРМАТОВ.

Иккита бир хил коптокни топинг

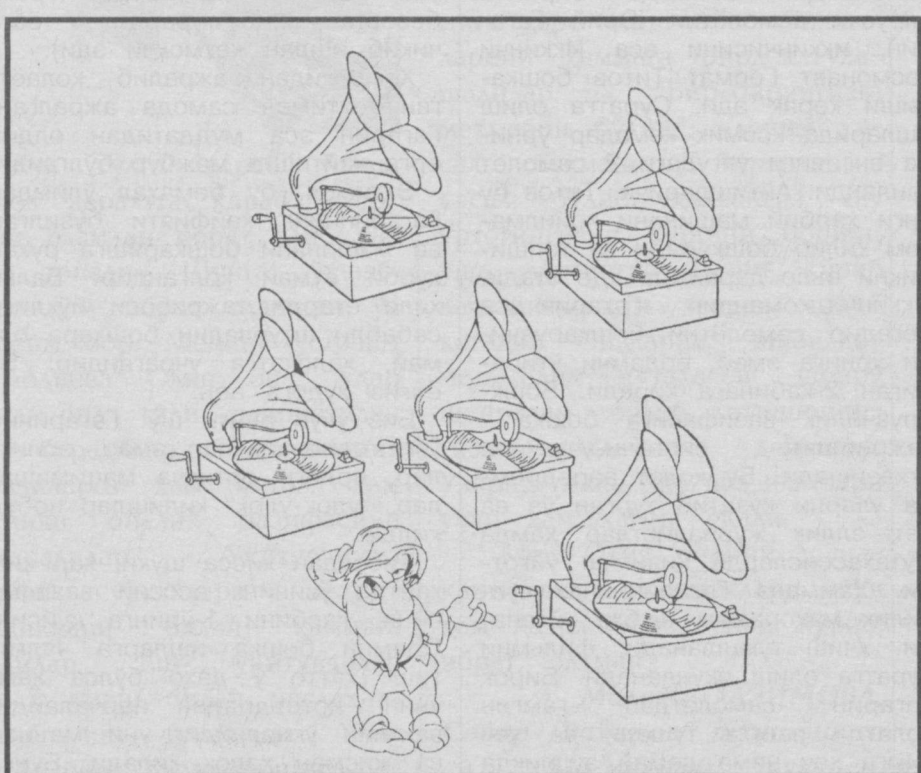
Иккита бир хил буюмни топинг

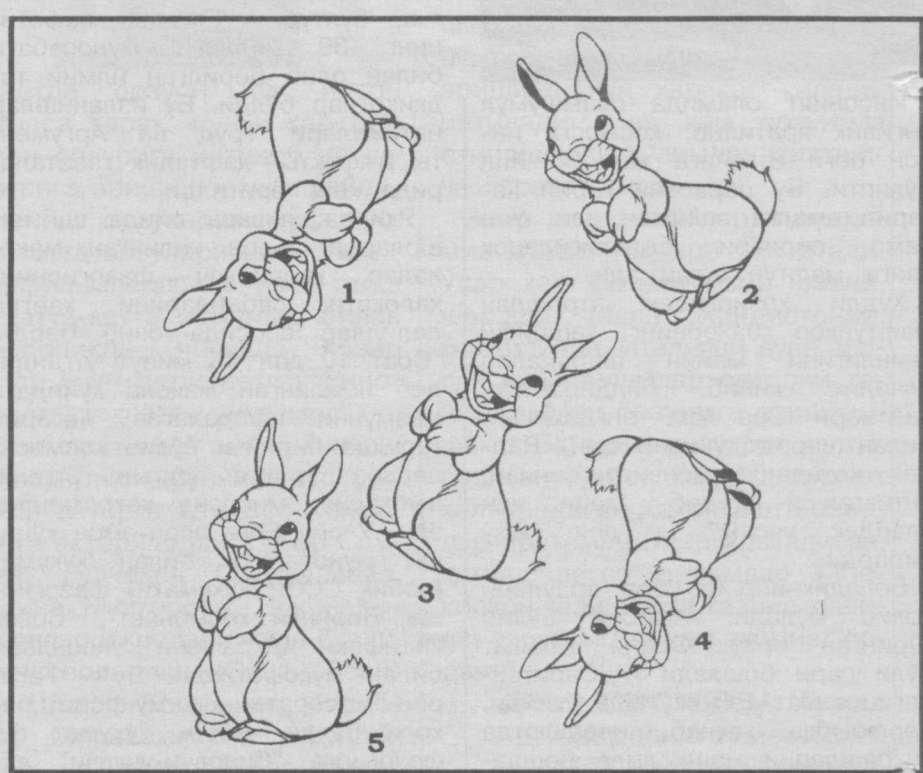
Нуқталарни бирлаштирсангиз, қорқизнинг қўлида нима эканини билиб оласиз

Қорқизга нечта кабутар қараб турибди?

Иккита бир хил грамафонни топинг

Иккита бир хил қуёнчани топинг

Бизнинг мактабимизда француз тилидан сабоқ берилади. Француз тилини биладиган ўқитувчи мактабимиз бўйича биттагина. Улар Раҳима опа Умарова бўладилар. 5-синфдан то 11-синфгача бўлган болаларга дарс ўтадилар. Биз уларни дарсларини яхши кўриш билан бирга ўзларини жуда-жуда хурмат қиламиз.

Мана уч ойдирки ана шундай ажойиб фан ўқи-

ТАХРИРИЯТДАН. Раҳима опа! Сизнинг соғайиб кетишингизни истаб жуда кўп ўқувчиларингиз имзоларини қўйишибди ва меҳрларини исмингизни чиройли ёзиш билан ифодалашибди-ю, аммо манзилгоҳни ёзишни унуттирибди. Бола барибир болада! Сиз уларнинг қалбига шундай гўзал, шундай меҳрли инсон бўлиб кирганингиздан қувондик. Устоз бўлиш, ҳақиқий мураббий бўлиш олий бахт эканига ишондик. Сиз чиндан ҳам кўз олдимизда катта ва гўзал ҳарфлар билан ёзиладиган УСТОЗ бўлиб ростландингиз.

СИЗНИ СОҒИНАДИК, АЗИЗ МУАЛЛИМ!

тувчимиз бетоб бўлиб қолдилар. Ахир шунча синф ўқувчиларига дарс беришнинг ўзи бўладими?..

Худого шукр, шифокор-

ларнинг кўли енгил эканми, устозимиз анча тузалиб қолдилар. Ҳозирда уйда даволанаяптилар.

Азиз ва меҳрибон устоз

Саёҳат

ОЛҚИШ — СИЗГА, ОРЗИҚИШ — БИЗГА...

Яқинда Ижтимоий йўналишдаги Республика махсус гимназиясида алломалар — Алишер Навоий ва Вильям Шекспирларнинг ижоди бўйича адабий кеча бўлиб ўтди.

Кечада А.Навоийнинг ғазал ва рубоийлар, В. Шекспирнинг сонетлари инглиз ва ўзбек тилларида ўқувчилар томонидан

бадийлаштирилиб ўқилди.

Иззат Султон ва Уйғуннинг «Алишер Навоий» пьессасидан, В.Шекспирнинг «Гамлет» трагедиясидан 9-синф ўқувчилари томонидан сахналаштирилган томошада айниқса, Алишер Навоий — Қ. Фазлитдинов, Гули — Т. Эрдонова, В. Шекспир —

А. Холмирзаев, Гамлет — М. Ҳамроев, Қирол — Б. Холмонов, Қиролича — Х. Магдумовалар чинакам олқиш олдилар.

Буюклар оламига саёҳат қилган ўқувчилар ҳамон орзиқишда, ҳамон ҳаяжонда...

Феруза ЗУФАРОВА,
Ижтимоий йўналишдаги
Республика махсус
гимназиясининг 9-синф
ўқувчиси.

Савол:

КЎРШАПАЛАК ҚАНДАЙ ҚИЛИБ КЎРАДИ?

Жавоб: Ультратовуш чиқариб, сўнгра тўсиқдан қайтган акс-садони қабул қилади. Товуш сигналлари чиқарган пайтдан бошлаб қайтиб келгунча ўтган жуда қисқа вақт оралиғини чамалаш хусусига эга бўлган кўршапалак ов қиладиган ҳашоратгача бўлган масофани жуда аниқ белгилайди. Ва куюк ўрмон ичида дарахтларга урилмай бемалол учади.

Кўршапалак чиқарадиган товуш частотаси 50 кгЦ га етади. Яъни, инсон эшитадиган частота чегарасидан катта бўлади. Кўршапалак бир секундда ҳар қайсисининг давомлилиги 1 м. сек. бўлган 30 тагача ультратовуш юборади. 1м. сек.да товуш 34 см. га яқин йўлни ўтади. Демак, кўршапалак 17 см ва ундан ортиқ масофадаги тўсиқни пайқаб олади.

Муносабат

ЭШИТАПСИЗЛАРМИ?..

Худойи таоло икки тоифадаги одамни қўлаб-қувватлар ва уларнинг ҳар икки дунёсини обод қилар экан. Бири етим-есирларнинг бошини силаган раҳмдил одамни, иккинчиси илм чўққиларини эгаллаб, бошқаларни илм-сирларидан хабардор қилганларни.

Ҳўш, республикамиз марказида кўпоровчилик ишларини амалга оширган ва уни ташкил қилган бойваччаларни ким яхши кўради ва қадрайди? Ва албатта ҳеч ким.

Улар нафақат ўзларига, хатто республика меҳнаткашларига фойда қилишмади. Ахир қанча-қанча ёниб кетган автомобиллар, синган ойналар, бузилган иморатларга кетадиган пулларни кам таъминланган оилалар, етим-есирларга берса бўлмасмиди?

Эй, худо беҳабар бойлар! Харом-ҳариш йўллар билан топган пулларингизни шундай йўлларга сарфлайсизларми? Сизлар ҳам одам фарзандисизлар-ку. Ёки сизларни одам фарзанди туққан эмасми?

Ахир бу қилиқларингиз эшагига кучи етмай, палангига қамчи урган Афандининг ишига ўхшайди-ку! Бевақт вафот этган ҳамшаҳарларимизнинг руҳи, уларнинг етим қолган фарзандларни оҳу — зори ҳар икки дунёда жазоламай қўймайди. Ҳа, сизларни ҳозир ҳамма қоралапти. Эшитаяпсизларми?

Маҳмуд Тўра ҚЎРҒОНИЙ.

Ik qadam

DO'ST DEGAN SHUNDAY BO'LADI

Salom, bolalar!

Dam olish kunlaringiz qanday o'tdi? Meniki — zo'r.

Yaqinda qaysidir dam olish kuni bo'qqa-amakimlarnikiga bordim. Akamlar ham o'sha yerda turishadi. Amakimning Sardor degan nevarasi bor. Ikkovimiz og'aynimiz. To'g'risini aytсам, bo'qqa Sardor bilan aylangani boraman. Kelinoyim: «Ikkoving bir bo'lsang, qorning ochganini ham bilmaysizlar», — deyдилar.

Xullas, o'sha kuni ham Sardor bilan rosa o'ynadik. So'ng televizor ko'rgani o'tirdik.

— Sardor, televizorni to'sayapsan, nariroq o'tir deb turtдим. Sardor: — Turtmay gapir, — dedi.

Ikkovimiz jiq'llashib qoldik. Sardor amakimnikiga chiqib ketdi. Keyin men rosayam zerikdim. Uyga ketvoriy-ketvoriy dedim, ammo kelinoyim qo'ymadilar. «Sizga kotlet pishirib berayapman» — dedilar. Kotletni yaxshi ko'raman-da. Buni kelinoyim bilardilar. Oxiri ovqat pishgach, kelinoyim: Sardorni chaqirib keling», — dedilar. «Urushib qoldik» deyishga uyaldim. Chiqdim.

— Sardor, yur, ovqatlanamiz, — dedim. «Men ovqatlanagan edim» — dedi u. Chiqaqol, kelinoyim chaqirayapdilar», — dedim. U ham hech narsa bo'lmaganday «hozir» dedi va chiqdi. Amakimga aytmagan ekan, biz hech narsa bo'lmaganday gaplashib ketdik. Do'st degan shunday boladi-da, ayniqsa o'gil bolalar...

3-«А» sinf o'quvchisi Najot A'ZAMOV.

Илҳом

ТАМГА

Тамгамизга бир қаранг,
Товланади ранг-баранг.
Унга беради чирой,
Тепасида ҳилол ой.

Бир томони пахтазор,
Қуёш нурин сочади.
Ўзбегимдир беозор,
Сизга бағрин очади.

Амударё, Сирдарё
Чанқоғингиз босади,
Сувидир меҳригиё,
Дардга даво топасиз.

Ўртасида Хумо қуш,
Бизга омад тилайди.
Ўзбекистон номини
Жаҳон узра тарайди.

Ирода ЙЎЛДОШЕВА,
Наманган вилояти,
Чортоқ туманидаги
31-мактабнинг 6-синф
ўқувчиси.

Ҳаяжон БОБОЛАРИМИЗ РОЗИ БЎЛСИН!

9 февраль — буюк адиб, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий бобомизнинг таваллуд топган кунлари.

Шу муносабат билан бизнинг синфимизда навоийхонлик кечаси бўлиб ўтди. Кечада синфимиздаги барча ўқувчилар фаол қатнашдилар. Рубоий, асар ва ғазаллардан парчалар ўқидик. Кечада сахна асарлари ҳам намойиш этилди. «Ўқувчилар «Нон иси» ҳикояси асосида сахнавий кўриниш намойиш этишди. Навоий ва Гули монологини образга кириб, сидқидилдан ижро этишди. Кеча сўнггида ўқитувчиларимиз ва мактаб директори сўзга чиқиб шундай кечаларни ҳар доим уюштириб турсак боболаримиз биздан рози бўладилар, — дедилар.

Нигора ЭРҒАШЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 25-ўрта
мактабнинг 7-«А» синф ўқувчиси

Бу бежиз эмас эди. Сўзимга далил тариқасида бир воқеани келтирмоқчиман.

«Хат ва ҳаёт» кўрсатувида республикадаги алоқа хизматининг яхши йўлга қўйилмагани хусусида шикоят хати келади. Ўша пайтларда республика алоқа министри Темур Тўхтаев акамнинг яқин дўстларидан бири бўлишига қа-

балки, ўзининг журналистик фаолиятида рўй берган жонли мисоллар билан тушунтирардилар. Ўйлайманки, Шухрат акамнинг маърузасини тинглаш бахтига мушарраф бўлган талабалар уни узоқ йиллар миннатдорчилик билан эслаб юришадди».

Шухрат акамнинг шогирдлари кўп. Ҳар бир шогирд иқболида

кўпчиликка меҳр-муҳаббатли бўлиш, иккинчиси — фидойилик, фидойилик бўлганда ҳам ҳақиқатга, адолатга фидойилик. Яна эл хизматига камарбаста бўлиб, халққа ҳалол ва сидқидилдан хизмат қилиб, бир марта бериладиган умрни зийнатлашдир...

Негадир, шу ривоятни эсласам ҳам, эшитсам ҳам акам

Бехрўза Қосимова

БЕҒУБОР ДАМЛАР

№ дан № га

рамасдан телевидениеда уюштирилган ошкора мулоқотда танқидни силлиққина хаспўшлаш ўрнига акам министр билан қизгин баҳсга киришиб кетадилар. Бу воқеага изоҳнинг ҳолати бўлмаса керак, деб ўйлайман.

Акам бир неча йил ТошДУ журналистика факултети талабаларига журналистик маҳорат сирларидан сабоқ бердилар. Бу ҳақда журналистика факултети «Матбуот назарияси ва амалиёти» кафедраси мудири Бойбўта Дўстқораев шундай дейди: «1985-90 йилларда Шухрат ака факультетимиз талабаларига дарс бердилар. У кишининг сабоғини талабалар жон қулоғи билан тинглашарди. Чунки, Шухрат Қосимов бўлажак журналистларга «маҳорат сирлари»ни ўргатар эканлар, буни аллақандай мавҳум гаплар ва қуруқ назариялар билан эмас,

устоз меҳнати, машаққати, беминнат меҳри ётарди. Акамнинг шогирдларидан бири Муяссар Акбарова шундай дейди:

«Моҳир журналист, ёзувчи ва шоир Шухрат ака Қосимов ўз умрини яхшиликка сарф этди. Кўплаб хайрли ишларни амалга оширди. Ўз касбига садоқат, ҳалол меҳнат ва ўз халқини севиш у кишига хос бўлган фазилатлардан эди. У ёшлар учун жонини аямасди. Уларга доимо кўмак берарди. Ўргатарди, энг асосийси, ёшларни сева оларди. Биз шогирдлар учун Шухрат ака ҳам меҳрибон устоз, ҳам табаррук ота эдилар».

ҲАҚИҚАТНИНГ СУРАТИ

Ривоят қилишларича қадимда бир донишманддан сўрашибди:

— Умрнинг мазмуни нимада?

Донишманд жавоб қилибди:

— Унинг икки таърифи бор: биринчиси — одамийлик, яъни

ёдимга тушадилар. Назаримда, мана шу ривоят билан акамнинг табиатларидаги ҳақиқатга ташналикда жуда яқин боғлиқлик бордай эди гўё. Чиндан ҳам, акам ҳақпараст одам эдилар. Адолат ва ҳақиқатни бетиним излаш, унга интилиш у кишининг қонларига сингиб кетган эди.

Умр фасллари алмашиниб, йиллар ўтиб борар экан, ўтаётган ва эсаётган фурсат шамоллари инсон табиатидаги аллақанча яхши-ёмон хусусиятларни ўзлари билан олис-олисларга учуриб кетадилар. Лекин акамнинг табиатларидаги туғма орият, ҳақпарастлик ва ҳақиқат ҳеч қачон, ҳаттоки, умрларининг энг сўнгги лаҳзаларида ҳам у кишини тарк этмади.

У йиллар ўтган сайин катталлашиб, улканлашиб, юқорилаб бораверди ва юксаклардан туриб инсон яшаши мумкин бўл-

ган энг баланд нуқталардан туриб бизни ҳам ҳалоллик ва покликка ундаб турди. Лекин, афсуски, кўпчилик буни кечикиб англади. Акамдек тўғриси, ўтюррак инсон бу ёлғон дунёни бизларга ўксиниб, оғриниб, ишониб-ишонмай, жимгина ташлаб кетганларидан сўнгини англади.

Гоҳида ўзим ҳам у кишининг ҳеч тиним билмай елиб-югуришларини кўриб, барибир, жигарчилик-да, ачинардим. Баъзан эса, жаҳлим чиқиб койир эдим.

Акамнинг яқин шогирдларидан бири, нуктадон сиёсий шарҳловчи Қобилбек Каримбеков шундай хотирлайди:

— Шухрат Қосимовни биринчи устозим, деб биламан. Ойнаи жаҳонда эндиgina кўри-наётган пайтларимда, ҳеч бир ҳодисага бефарқ қарамайдиган Шухрат акамнинг назарига тушиб, улар мени ўзлари иш-лаётган «Ахборот» эшиттиришлари Бош муҳарририяга ишга таклиф қилиб қолдилар. Шундан сўнг мен радиода «Халқаро кундалик», «Халқаро шарҳловчилар давраси» каби

эшиттиришларни олиб борадиган бўлдим. Ўша пайтларда Шухрат ака радиода «Ахборот» муҳарририятининг бош муҳаррири вазифасида ишлардилар. 1985 йили Фалабанинг 40 йиллигига бағишлаб, йигирмадан ортиқ эшиттиришни бирга тайёрлаганмиз.

Улар жуда ҳазилкаш одам эдилар. Ишлаб, чарчаган кезларимизда бир аския ёки латифа билан чарчоғимизни ёзиб юборардилар. Сал кейинроқ, телевидениенинг тарғибот бўлимига бош муҳаррир этиб тайинланишди. Ҳеч эсимдан чиқмайди, 1990 йили сентябр ойининг охирларида Форс кўрфазидagi жанжаллар хусусида 45 дақиқалик «Мувоzanат» кўрсатуви эфирда тўғридан-тўғри (жонли) намойиш этилиши керак эди. Мен телевидениенинг сир-асрорларини анчайин эгаллаган бўлсам-да, аммо, 45 дақиқалик бу кўрсатув махсус тайёргарлик талаб этарди. Мавзу долзарб ва зудлик билан эфирга узатилиши лозим бўлганлиги учун тайёрланишга улгурмагандик.

ДУШАНБА 22

Ўз.ТВ. 1

12.50 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
13.05 «Олтин тож».
18.20 Болаларга бахшида умр:
20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ. 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади (Ким эпчилу, ким чаққон), мульттомоша.

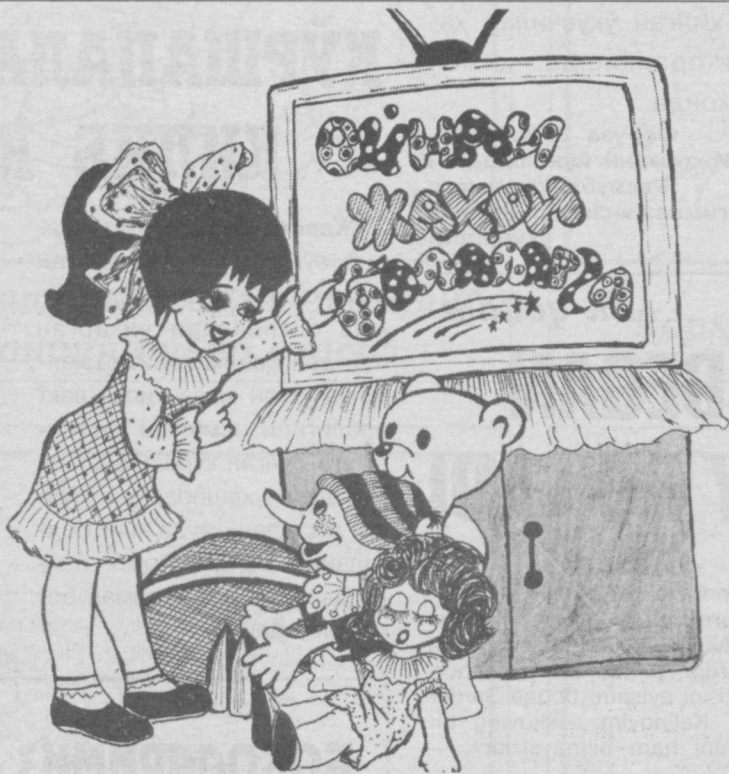
Ўз.ТВ. 4

18.45 Мультсайёра.
20.45 Хайрли тун, кичкин-тойлар!

СЕШАНБА, 23

Ўз.ТВ. 1

10.05 Янги алифбони ўрганамиз.
11.15 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
13.35 «Беш бармоқ». Тележурнал.
18.10 «Кичкинтоймиз гижингтоймиз».

Ўз.ТВ. 4

18.45 Мультсайёра.

ЧОРШАНБА, 24

Ўз.ТВ. 1

10.05 Алифбо сабоқлари.
10.35 Севимли созим.
11.00 Шоирлар болаларга.
11.15 «Кундуз амакининг қиссалари» мультсериал.

Ўз.ТВ. 2

18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал 23-қисм.

Ўз.ТВ. 3

18.10 Болалар учун. «Энди эртақ бошланади.

Ўз.ТВ. 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Била-

гон маслаҳати», «Келинг танишайлик», «Мульттомоша»).

18.40 «Семурғ» Ўсмирлар учун кўнгилочар дастури.

Ўз.ТВ. 3

18.10 «Ёрилтош» Мульттўплам.
21.05 «Хайрли оқшом».

Ўз.ТВ. 4

18.45 Мультсайёра.
20.45 Хайрли тун кичкин-тойлар!

ПАЙШАНБА, 25

Ўз.ТВ. 1

13.45 «Кундуз амакининг қис-

салари» мультсериал.
18.10 Болалар учун «Умид учкунлари».

20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ. 3

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ. 4

18.45 Мультсайёра.
20.45 Хайрли тун, кичкин-тойлар!

ЖУМА, 26

Ўз.ТВ. 1

10.55 «Кундуз амакининг қиссалари» мультсериал.
18.25 «Дастурхон нонга тўлсин».
18.40 Баркамол авлод орзу-си.
20.10 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ. 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Эркатой», Мульттомоша).

Ўз.ТВ. 3

9.00 Мульттўплам.
10.00 Болажонлар экрани.

Ўз.ТВ. 4

18.45 Мультсайёра.
20.45 Хайрли тун, кичкин-тойлар!

ШАНБА, 27

Ўз.ТВ. 1

10.45 Соғлом авлод учун.
11.05 Нурли келажак.
18.00 «Ҳа-ҳа-ҳа»... Ҳазил, ҳажв, ҳангома.
19.55 Оқшом эртаклари.

Ўз.ТВ. 2

8.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Эркатой»,

«Дунё ва болалар». «Мульттомоша»).

9.50 «Семурғ» Ўсмирлар учун кўнгилочар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. (Бўш ўтирма, мульттомоша).

Ўз.ТВ. 3

9.00 Ёрилтош.
10.50 Болажонлар экрани.
18.10 Ёрилтош мульттўплам.

Ўз.ТВ. 4

11.50 Биргаликда куйлаймиз.
19.00 Кувноқ воқеалар «Аралаш» журналидан.

ЯКШАНБА, 28

Ўз.ТВ. 1

8.30 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
11.25 «Ўйла, изла, топ»;
18.00 «Олтин тож».

Ўз.ТВ. 2

8.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Ким эпсилу, ким чаққон» Билагон маслаҳати, «Ўй вази-фаси») Мульттомоша.
10.30 Цирк, цирк, цирк!
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Олтин калит»).

Ўз.ТВ. 3

20.45 Синфдош.
9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ. 4

10.45 Болажонлар экрани.
18.10 Мультжумбоқ.

Ўз.ТВ. 4

9.05 «Эртақларнинг сеҳрли олами».

Зиё Кўкалп (1876-1924) Туркиянинг машхур шоири ва атоқли олими, миллатсевар бир шахс. Унинг шеърлари ва «Эргенекўн» достонини Тоҳир Қаҳҳор таржима қилиб, газеталарда, «Гулхан» журналимизда эълон қилганди. Шоирнинг «Қизилолма» достони ихчам, халқ йўлида, содда тил билан битилган.

Асар ўқувчида ватанини, тилини, элини севишга, бу йўлда яшашга ўргатиши билан муҳимдир. Бир кечада, шавқ билан битилган бу дoston жуда кўп тилларга, жумладан, 1916 йил олмончага, 1950 йил инглизчага ва бошқа тилларга таржима қилиб, нашр этилган.

ҚИЗИЛ МА

Достон

Шу он кириб келган хизматчи деди:
Бир ўсмир, кирай, деб миямни еди!
Тентакка бир сўзни уқтирмак қийин,
Муллада иш бор, деб сўрайди изн.
Туш кўрмиш, бир таъбир истайди сиздан,
Дардига бир тадбир истайди сиздан».
Ой хоним англади, кимдур у тентак,
Кўксида бир кушдай потиллар юрак.
Бошқалар сезмасин дея ҳолини
Деди: «Мен чиқайин, киритинг уни...»
Йигит кириб келди. Мулла қошида
Деди: «Бир дард бордир ҳар ким бошида
Сиздан сўрагайлар, топарлар чора,
Мен-да чора топсам дардимга зора.
Ўзим Истанбулдан, Тургутдир отим,
Рассомман, табиат улуг устодим.
Кездим кўп ўлкани, кўп яёв юрдим,
Ҳар куни янги бир гўзаллик кўрдим.
Бир дунё чиройки, Тангри неъмат —
Буюк Санъаткорнинг буюк санъати!
Кеча кетаётсам, қаршимдаги йўл
Иккига айрилди, яъни ўнгу сўл...
Сўлдаги йўл қайга олиб бораркан,
Деб сўрдим оқсоқол бир экинчидан.
Деди: «Бу йўл олиб борар

Қизилолмага...»
Ййладим — бундай ер
йўқдир, бўлмагай...
Яна кўп йўл босдим,
бу кентга келдим,
Воҳ шунда ўзимдан кечганим

билдим!
Бу бир хаёлмиди, тушмиди, билмам,
Ҳам йўқлик, ҳам борлик, бир ажиб олам!
Яъни не кўрдим денг! Отлик бир пари,
Жаннат қилсам дея инмиш Ер сари!
«Бу олам қаер? — деб сўрдим. — Сен кимсан?»
«Бу Қизилолмандир, мен парисиман,»
Деб у ғойиб бўлди. У гўзал хаёл
Рухимдан ҳеч кетмас... Айтинг, бу не хол?
Сиздан сўраб, англаб, бир чора топсам,
Қизилолма йўлин топсаму чопсам...
Зотан, кимга айтсам дардим, ҳар кимдан
Эшитдим, дедилар: «Сўр у ҳақимдан,
Излаган ўлкангни у билар фақат,
Сен уни топарсан шу уйдан ҳар вақт...»
Айб этсам, тақсирим, тутингиз маъзур,
Чунки бу дард боис қолмади шуур.
Лутф айлаб, дардимга шифо не, айтинг,
Қизилолма недир, шуни англатинг.
Бу шаҳар қайдадир, қаерда йўли?
Бордими у ерга бир Тангри қули?
Париси малакми, йўқса башарми?
Мени қуллигига қабул этарми?...»
Мулла деди: «Ўғлим, ҳар турк хоқони
Истарди — фатҳ этса янги маконни;
Бироқ ким фатҳ этса қайси маъвони,
Уни Эрам билиб, бўлди ҳайрони.
Аммо Қизилолма ҳақида сўзлаб,
Ўтди кўп хоқонлар, бу юртни излаб.
Юзларча дафъалар турклик қайнади.
Ҳинду Чин, Мисрни, Румни қоплади.
Эгалланди юртлар, жуда кўп пойтахт,
У машхур ўлкадан беги йўқ фақат.
Бу ўлка афсона, эртақлардами?
Ё ёлғиз севгувчи юраклардами?
Қизилолма йўқми? Шубҳасиз, бордир!
Фақат унинг ери бошқа диёрдир...
Замини — мафкура, осмони — хаёл,
Бир куни ҳақиқат бўлар бу тимсол!..
Турк маданияти тақлидсиз, ўзли
Бўлмаскан, бу ўлка қолажак гизли...
Биз-ку кўп ерларни фатҳ эта билдик,
Лек маънан ҳар ерда биз фатҳ этилдик!
Бир юртни олсак гар тобеиятга,
Қоришдик ундаги маданиятга.
Бўлдик баъзан ҳиндли, баъзан бир чинли,
Араб, ажам, франк бирла бир динли.
Қани турк ҳукуқи, турк фалсафаси?
Қани туркча ёзган бир шоир саси?...
Биздан-ку кўп чиқмиш шоиру ҳақим,
Ким ёзмиш арабча, форсча ёзмиш ким?...
Франсузча, русча, чинчада ёздик,
Турк учун тўрт-бешта ҳижода ёздик.

Ёзмиш ким қай тилда — боқ шу хусусга:
Фаробий арабча, Карамзин русча;
Сино, Жалолиддин, Замашарийлар
Хизмат қилди араб, форсга нақадар!
Бухоролик Шавкат, ганжалик Хусрав
Фирдавсийга ёхуд Саъдийга пайрав.
Бугун ҳам бир кўплар адиблик қилар,
Франкча ёзмокни мўъжиза билар.
Туркча ёзганлар ҳам сўэлик поралар,
Оврупо тақлиди бир не қоралар.
Ҳақиқий руҳимиз, соф, ўз тилимиз
Уларга ҳайқирар: «Бизга келингиз!
Биздадир фикрга — ҳис, ҳисга — ҳаёт,

Виждонларга — илҳом, шоирга — қанот!
Онгларда жаҳоний бир зако курдик,
Ҳар тилдан китоблар танлаб, ўгирдик.
Бирдайин тутмиш турк қилич, қаламни,
Юксалтиш Арабу Чину Ажамни,
Ҳар элга бир ватан, тарих яратмиш,
Ўзини бошқаси учун алдатмиш.
Ўз ишин ярмида доим тарк этмиш,
Турфонни қолдириб, Ўрхунга кетмиш...
Унутмиш аввалги алифбосини,
Илм ва фандаги ўз самосини,
Янгидан бир ёзув, бир яса¹ тузмиш,
Доим эси кетиб эскини бузмиш.
Неча марта «Қонун», «Шифо» ўқимиш,
Қайтиб яна такрор «Бино» ўқимиш².
Бизда тарих йўқ; бор тарихларимиз.
Бир буржга кирмаган мирриҳларимиз.
Ҳар бири порламиш бошқа бир кўкда,
Айни рух нурланмиш минглаб юракда.
Тарихий бирлик йўқ, қавмий бирлик йўқ —
Қизилолма шунга ишора, тонук!
Миллатда бўлса гар ҳар не эҳтиёж,
Миллий виждон унга топгайдир илож.
Бокмамиш турк Эрам ёхуд Сабога,³
У демиш: «Борурман Қизилолмага!»
Мақсади бормокдир бирликка қараб,
Ундадир миллий онг, тириклик, шараф!..
Билар, бир кун миллий ирфон яралар,
Янги Ўрхун, Янги Турфон яралар.
Ижтимоий бир юрт, миллий бир тарих
Этажак туркликни тақлиддан фориг.
Фақат ким биларкин, ким йўлни очар,
Турклик зиёсини дунёга сочар?...
Ким билар, не замон туркнинг париси
Бўлажак бу янги ўлка Билқиси?...»
Тўлқинлатди шу он бир завқ Муллони,
Илоҳий шавқ билан очди маънони:
Пиримдан сўрадим: «Севгилим қани?»
У деди: «Олдин сен ўзингни тани!»
Қўлидан тутмишдим, ногоҳ, у мани
Олиб бориб қўйди гизли дунёга.
Қоронғи, бир тўфон... Бордир на Сурур,
На Вужуд, на Одам, на Файб, на Ҳузур...
Ҳануз нор ичиндан чиқмаишди Нур,
Ҳар не туткун эди қора савдога...

1. Яса — арабчадаги қонун сўзининг ўзбекчаси (тарж.).

2. Туркия туркчасидаги ота сўзи, хатони такрорлади, англамида (тарж.).

3. Сабо — Ямандаги шаҳар. Сулаймон пайғамбарнинг хотини, малика Билқис шу ерда ҳукмронлик қилган (тарж.).

Ой хоним ўқиркан, ўйга толарди;
Саъдиддин мулладан дарслар оларди.
Бир оқшом Ой хоним отига минди,
Тепаларда кезди, қирларга инди.
Ёнида борарди Баҳодир оға,
Бир тужжор, хонимга жони садоға.
Атроф баҳор эди. Қулмиш чечаклар,
Ҳар боғча, ҳар тела жаннатга ўхшар.
Ширин бир маҳзунлик, сирли бир наъша,
Ёшлик, шеър, гўзаллик, ёқимли нағма...
Кавсар сувин сочар гўё хурлар жим,
Маънавий бир мастлик руҳларга ҳоким.
Юракка завқ берур руҳоний шуур,
Муҳитда, кўнгилда гизли бир ҳузур...
Асли-ку, аёндир ишқдаги маъно,
Ҳаётда пуч эрур бир кўп муаммо.
Шу чоқ Ой хонимга деди Баҳодир:
«Анави йигитга қараб қўйгин бир —
Юзида, кўзида савдо бор каби!..
Ой хоним боқаркан, титради қалби:
Унга қараб турган йигит кўзлари
Жонсиз шиша каби туюлди ғариб.
Сарғимтир сочлари узун ва тарқоқ,
Бу шоир, ё рассом, ё ошиқ мутлоқ.
Хаёлга берилган санъаткор бир рух,
Кўзларда ғафлат-у, юракда футуҳ!
Ой хоним, қисилган каби нафаси;
Деди: «Оҳ! Нақадар сўлгин чехраси!..
Юрагини эзди теран бир ҳижрон,
Яшайиш, қонунга боғлиқ ҳар инсон.
Эртаси дарсини тингларкан маҳзун,
Йигитни эсларкан, бўларди дилхун.
Унинг ҳолин ўйлаб, ақли шошарди,
Рухида яширин қайғу тошарди.
Истарди — яшаса киши миллат деб,
Умрин бой бермаса тамъа — иллат деб.
Ўзича овора, девона инсон
Қандай бахш этгайдир юртга янги жон?..

Кўнғироқ чалиниши билан Ҳалима опа ўзи раҳбарлик қилаётган 7-синфга шошилди. Синф қий-чув, тўполон. Ҳалима опа кирганини ҳеч ким пайқамади ҳам. Ўқувчиларнинг кимнинг нимаси йўқолганини билган Ҳалима опа болаларни тинчлантирди. Улардан қандай воқеа бўй берганини сўради. Шунда синф бошлиғи Жумабой Нигоранинг пули йўқолиб қолганини айтди.

Нигоранинг кичик опаси кўпдан бери бетоб эди. Нигора мактабдан қайтаётган вақтда опасига дорихонадан керакли дори олиб бориши керак эди. Бошини пар-

ратлар билан катта қиляпти. Бунинг устига опаси бетоб. Унинг зарурат юзасидан пул

тини тан олса, у гуноҳини ювган ҳисобланади.

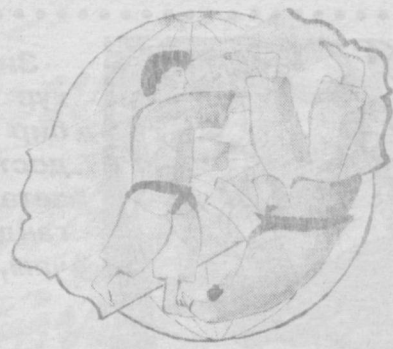
Синфдан садо чиқмади.

ЎЗБЕКЧА КУРАШ

Бизнинг қишлоғимизда спортнинг кураш турига қизиқувчилар жуда кўп. Улардан бири раҳматли Назир ака. Ҳозир ҳаёт бўлганларида эди кўплаб шогирдларининг жасоратини кўриб, қувонардилар.

Мен уларнинг хотираларига бағишлаб расм чизиб юбораяпман.

Лочинбек ИСМОИЛОВ,
Фарғона вилояти, Олтиариқ туманидаги
12-мактабнинг 5-«В» синф ўқувчиси.

ПОКЛИК БАҒИШЛАГАН ШАБАДА

тага қўйган Нигора ҳўнг-ҳўнг йиғларди. Ҳалима опа уни нима деб юпатишни билмас эди. Улар бор кучларини йиғди-да, оналарча меҳрибонлик билан:

— Қизим Нигора, қўй йиғлама, болалардан биронтаси сен билан ҳазиллашмоқчи бўлгандир-да, қайтариб беришадди, — деди.

Нигора юз-қўлларини ювиш учун синфдан чиқиб кетди. Шунда Ҳалима опа:

— Болалар, ҳаммамиз яхши биламиз, Нигоранинг дадаси йўқ, онаси тўрт болани не ҳас-

олиб келгани ҳаммамизга аён, агар ким олган бўлса, дарров ўзига қайтариб беринглари, — деди-да, синфдан чиқиб кетди. Сўнгги дарс ҳам тугади. Синфга яна Ҳалима опа кириб келди. Пул топилмаганини билгач, кайфияти бузилди.

— Бизнинг синфимизга бошқа синф ўқувчиси кириб, сумкаларни титкилаши мумкин эмас. Бунинг устига Нигоранинг пули борлигини сизлардан бошқа ҳеч ким билмайди. Шундай экан, пулни ораларингиздан кимдир олган! Инсон қилган ножўя ҳарака-

Ҳамма жим эди. Ҳалима опа синфдан чиқиб кетди ва дам ўтмай қайтиб келди-да, қўлидаги пулни Нигорага тутқазди.

— Ма, Нигора қизим, бу пулни олиб, опанга керакли дори-дармонларни олгин-да, уйингга олиб бор, лекин синфда бўлган воқеа ҳақида онангга асло гапирма, — деди.

Ҳамма болаларнинг боши эгик эди. Болаларни уйига жавоб берган Ҳалима опа синфда узоқ ўтирди. Улар бу масалани қандай ҳал қилишни бил-

қолибди.

— Ойижон, менга туфли олиб келдингизми? — деган саволдан ўзига келди. — Бугун олиб кела олмадим. Эртага олиб келаман, ҳозир бор ўйна, — деди Ҳалима опа ўғилчасини эркалаб.

Шу воқеани эсламаслик учун Ҳалима опа рўзгор ишларига уннади. Кечки овқатдан сўнг эртанги кун дарсларини қила бошлади.

Тонг отди. Яна кечаги воқеа сира ҳам ёдидан кўта-

рилмаган эди. — Нимадан гап бошласам экан, — деган ҳаёлда еттинчи синф хонаси томон бурилди. Синф хонаси жим-жит. Ўқувчилар кўчада жисмоний тарбия дарсида экан. Эшикка қўл узатар экан, негадир уни очишга юраги ботинмади. Шунда ойнадан майин шабада эсди. У эшикни қия очди. Ҳалима опа синфдан ичкарига қарар экан, кўзи столнинг устида турган пулга тушди. Шабада пулни эрмак қилгандек, у ёқдан бу ёққа чирпиратиб ўйнади...

Бибиражаб НИЗОМОВА,
Навоий вилояти,
Қизилтепа туманидаги 14-мактаб ўқитувчиси.

Она эчки болалари-ю, Шоҳиста қизнинг ўйинқароқлиги барҳам еди. Илгари кўчадан, дугоналари ёнидан бери келмайдиган қизалоққа улоқчаларига кўз-қулоқ бўлиб юришдек ўта зерикарли вазифа юклатилди.

Эчки деганлари азалдан бевош жониворлар ҳисобланади. Улоқчаларини эргаштириб, ҳали томорқага ўтган, ҳали кўчада санқиган, ҳали бировларнинг гўзапоя фарамига сакраган, хуллас, бир жойда тек турмайди. Сапчигани-сапчиган.

Эчки боқа бошлаганда, Шоҳиста ўзида йўқ қувонганди. Бир томчи сувдек бир-бирига ўхшаш эгиз улоқчаларга бошда қаттиқ меҳр қўйганди. Она эчкининг санғиши туфайли уларни хийла ёмон кўриб қолди. Унга улоқчалардан кўра дугоналари билан бўлиш кўпроқ ёқарди-да. Шу боис, она эчкини кўришга кўзи, отишга ўқи йўқ эди. Ўзига қолса, эчкини боғлаб қўярди-ю, лекин онаси сути қочади, деб бунга рухсат бермасди.

Бугун у ўйинга берилиб, эчкини кўздан йўқотди. Ариқ бўйида тинчгина тимирскиланиб юрган эчки йўқ, гўё ерга киргандай гойиб бўлганди. Эчки-ку майли, унга балоям урмайди, лекин улоқчаларнинг ҳоли нима кечди экан? Бирор дайди ит кўтариб кетган бўлса-я? Бунақа ҳодисалар қишлоқда бўлиб туради. Агар шундай бўлса, онасидан кўрайдиганини кўради.

Шоҳиста, нафаси бўғзига тикилиб, ҳовлига чопди. Ҳовлидан кўрага ўтди. Кўрадан томорқага мўралади. Йўл-йўлак кўни-қўшнарликни ҳам бир-бир бош сукиб чиқди. На эчки бор эди, на улоқчалар.

Кун изғиринли бўлса-да, ташвиш ва ҳаяжондан у қизиқ кетди. Аввал кўчанинг у томо-

нига, сўнг бу томонига чопкиларкан, эчкини уч ҳовли наридаги гўзапоя фарам устидан топди. У фарам тепасида қовоқларни еб турар, улоқчалар эса ҳеч қаерда кўринмасди.

Қизалоқ пастдан туриб, эчкини тергашга тушди. Қани улоқчаларинг, қаерга йўқотдинг уларни, деб роса койинди. Орада кўзларини ёшлаб ҳам олди. Эчки оғзини қимирлатиб, бир муддат унга қараб турди-да, сўнг, кўп ташвиш тортаверма, деган оҳангда «му-а-а» деб қўйди. Шоҳиста ер тепиниб, яна улоқчаларини сўради.

УЛОҚЧАЛАР

Эчки яна бир қовачоқни оғзига жойлади-да, пастга сакради. Қизча ҳайдамасада, унинг олдига тушиб кетаверди. Шоҳиста дийдиё қилганича унга эргашаркан, эчки ҳовлига эмас, чапга бурилганда, чинакамига жажли чиқиб кетди. Қўлига илашган чўп билан бошлаб адабини бериб қўймоқчи бўлди-ю, табиятан раҳмдил эмасми, бу ишга қўли бормади. Югургилаб унинг олдини тўсди.

— Қаёққа, қулоқсиз?

Эчки унинг кўзларига тикилиб, тагин оҳиста «му-а-а» деди-да, йўлида давом этди. Қиз-

чанинг чўп силкишига эътибор ҳам бермади. Унинг бу қадар безлигидан ранжиган қизалоқ ўзича аразлади.

— Йўқол! — деди қўлидаги чўпни унинг ортидан улоқтириб. — Улоқчаларни топмасдан қайтма. Қайтсанг оёғингни уриб синдираман. Дайди!

Табиий, унинг қилиги болаларча араз эди. Арази чинакамига йиғига айланганда, наридан эчкининг маърагани эшитилди. Бу бармоқларни орасидан ўша томонга қаради. Эчкининг ўзига термулиб турганини кўрди.

— Йўқол, турқинг курсин сени! — деди қизалоқ йиғи аралаш. Кейин кўнгли ниманидир сезиб ўша тарафга юраркан, сўрашни қайта такрорлади: — Қани улоқчаларинг?

Бунга жавобан эчки «му-а-а» деди-да икки девор туташган ораликқа ўгирилди. Тумшугини чўзиб, меҳр тўла овозда маъради. Сўнг, тезроқ келмайсанми, дегандек яна қизчага боқди. Бу сафар маъраши сал зардалироқ чиқди.

Эчкининг олдига чопкиллаб борган Шоҳиста ўзида йўқ қувониб кетди. Улоқчалар ораликда бир-бирининг пинжиги сукилишиб тинчгина мудраб ётишарди. Бу ер изғириндан ҳоли бўлиб, қуёш нури тушиб турарди.

Қизалоқ улоқчаларни эркалаб турғизаркан, ортидаги эчки тагин «му-а-а» деди. Унинг бу маърашида, «сен мени бекорга койиб юрибсан» деган маъно яққол англашилиб турарди.

Нормурод НОРҚОБИЛОВ

Хар доимгидек у нонуштадан сўнг ўзига ўйин қидирарди. Ўйинчоқлари орасидан унга энг ёқадигани копток, яна баланд тоққа осилган арғимчоқ эди. Арғимчоқда учганида у худди уйлар, дарахтлар, ҳамма-ҳамма нарсанинг ўзи билан бирга учаётгандек ҳис қиларди.

Шу вақт уларнинг уйларига меҳмон келиб қолди. У меҳмонларга елиб-юғуриб хизмат қилди. Бўш бўлгач, яна зерикди. Бирдан унинг кўзи уйга емиш излаб кириб-чиқиб турган қушчага тушди. У қуш ҳаракатини кузатиб турди. Сўнггра секин бориб, уни ушламоқчи бўлди. Лекин қуш тутқич-бермас, вижирлаб гоҳ у ерга, гоҳ бу ерга кўнарди. Шунда у қушнинг уйга киришини пойлади. Қушча уйга кирган ҳам эдики, у эшикни ёпиб олди. Чарх уриб учаётган қуш охири чарчади шекилли, деворларга «тап-тап» этиб урилди-да, ерга қулади. Бола секин бориб уни қўлига олди. Қушчанинг ичида нимадир «дук-дук» этарди. Бола қушни эрмак қилиб ўйнади. Қушнинг кўзлари юмук,

БИРИНЧИ ГУНОҲ

бояги дукиллаётган нарса эшитилмасди. У қушчага нон ушоғи бермоқчи бўлди. У кўзини очмади. «Балки сув ичгиси келаётгандир», — деб ўйлади бола. Жажжи қўллари билан қушчанинг бошини ушлаб тумшугини сувга олиб борди. Лекин қушча қимирламади. Шу пайт онаси чақириб қолди. У қушчани авайлаб ерга қўйди-да, онасининг олдига борди. Кечга яқин у қайтиб келди. Лекин бояги қушча қўйиб кетган жойида йўқ эди...

Орадан йиллар ўтди. Бу воқеа унга гўё унутилгандек бўлди. У ўсмирлик остонасига қадам қўйди. Бир куни бир ўртоғи жўжаларини мушук еб кетаётганлигини айтди. Шунда унинг ёдига ўша болалик вақтларида қилган иши тушди. Ушанда қушчани учиб кетган, деб ўйлаган эди. Балки ўшанда уни мушук еб кетган бўлса-чи? Унинг вужудини совуқ тер қоплади. Нахотки... ахир қушча билан бирпасгина ўйнамоқчийди-ку! Уни ўлдирмоқчи эмасди-ку! У дарсларини қандай тугаганини ҳам билмай қолди. Ҳаёлидан ўша болалигидаги қушча ҳали кетмаган, уни қаеридир жизғанак бўлган каби ачишарди, ўзини болалик вақтида бир қушчанинг ўлимига сабабчи бўлганини сира-сира кечира олмасди. Шундан сўнг у ҳайвонларга, қушларга, ҳатто чумолиларга ҳам озор бермайдиган бўлди.

Хуршида ТОЖИЕВА,
Фарғона вилояти, Ўзбекистон тумани, А. Яссавий
номли 11-ўрта мактабнинг бошланғич синф
ўқитувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҰМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУРАИМОВ,
Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама
МУРОДОВА, Музаффар ПИРМАТОВ, Баҳодир
ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компьютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г -0103.
46.496 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 21.30
Навбатчи Озола ТУРСУНБОВЕВА

• Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
• Манзили: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
• Нашр кўрсаткичи:
№ 64563
• Телефон:
• 136-57-92
• 144-22-64

